

UNIVERSITĀTES *Avīze*

2007. gada rudens

www.lu.lv

Jauno fiziķu
starptautiskie panākumi

Sports
lekciju logos

Skolotājs
skolnieka ādā

Pērle
Universitātes
azotē –
K. Morberga vasarnīca

Lai izdodas satikt savu kalnu!

Rudens ir pārdomu un padarītā vētīšanas laiks. Un brīdis, kad 6 500 jaunu optimistu no visas Latvijas ar savu izvēli, ko sauc par izglītību, apliecina piederību mūsu *Alma Mater*. Izklausās tik vienkārši un satriecoši pareizi, taču tā ir arī pārtikušas un, galvenais, intelektuālas un radoši piepildītas dzīves izvēle. Dzīves, kādu ikviens sev un savējiem novēlam. Dzīves, kuras dzinēj spēks ir sirdsdegsme, bet lidojuma sajūtu sniedz zināšanas.

6 500 lielisku izvēļu par labu mūsu valsts lielākajai augstskolai un vienīgajai klasiskā tipa universitātei Latvijā! Latvijas Universitāte piedāvā visplašāko studiju programmu spektru, kas aptver dabaszinātnes, medicīnu, sociālās un humanitārās zinātnes. Mums ir tradīcijas un sasniegumi, ar ko lepoties un dāsnī dalīties, jo kopā ar saviem pētniecības institūtiem LU noteikti ir Latvijas lielākā pētniecības iestāde, kurā strādā labākie mācībspēki – Latvijā un pasaulē pazīstami zinātnieki, nodrošinot studējošajiem pētniecībā balstītu izglītību.

Tomēr tas nebūt nenozīmē, ka Latvijas Universitāte gatavo tikai nākamos pētniekus un brīnišķos prātus! Vienkārši pasaules universitāšu pieredze neapstrīdami apliecina, ka zinātnē balstītas izglītības modelis ir visefektīvākais, jo ļauj visātrāk sasniegt izcilību izvēlētajā studiju virzienā. Tā sekmē radošu pieeju arī ļoti praktiskām un ar pētniecību tieši nesaistītām jomām, ļauj plašāk paskatīties uz ikdienā risināmiem jautājumiem un problēmām. Mums nav vēlreiz jāizgudro velosipēds! Ar to ir jābrauc.

Izvēloties savu profesiju, nedrīkst kļūdīties. Nepadodieties un meklējiet, līdz esat pārliecināti – tā ir īstā! Jo svarīgi atrast to, kas tiešām patīk un padodas. Dzīvē neko nevar sasniegt ar varu – arī profesijā. Nav jēgas izvēlēties populāru profesiju tikai tāpēc, ka tā dara citi, vai tikai tāpēc, ka dzirdēts – šai profesijā saņem lielas algas. Tikai labākie tiek pie augstākā novērtējuma – gan materiālā, gan profesionālā, tikai labākie sasniedz kalna virsotni. Ir arī otra patiesība – tikai tad, ja cilvēks dara «savu darbu», pie kura klāt ir arī sirds, ne tikai prāts, var kļūt par pašu labāko.

Lai kā šķistu jaunības maksimālmā, studijas LU nebūs vieglas. Labais nekad nav vienkārši iegūstams. Arī izglītība. Taču tieši tāpēc tas ir tā vērts. Un, ja izvēle bijusi pareiza, šis darbs sagādās daudz prieka un gandarījuma. Tas ir īpašs gandarījums, kad izdodas saprast komplicētas lietas – dabas un sociālo procesu kopsakarības.

Sabiedrība daudz gadsimtu garumā ir nogājusi aizraujošu un dramatisma pilnu intelektuālās attīstības ceļu. Studējot izcilu skolotāju vadībā, šo ceļu iespējams individuāli noiet dažu gadu laikā, paņemot sev vajadzīgāko un izvairoties no pagātnes kļūdām. Tas ir bezgala aizraujoši! Tāpēc nenoticēsi, ja nepamēģināsi! Ceļā uz zināšanu intelektuālajām virsotnēm der atcerēties: «Vienīgā patiesība, ko tu atradīsi kalna virsotnē, ir patiesība, kuru tu būsi uzkrājis, kāpjot kalnā.» Lai izdodas sastapt savu ĪSTO kalnu!

*Latvijas Universitātes rektors profesors
Mārcis Auziņš*

Anda Lase

Padomāts par visu.
Varbūt pat par daudz 3

Aleksandrs Vorobjovs

Fizikas studentu dalība
olimpiādē Irānā 6

Anda Lase

Mācīšanās skolotājam ir
nepieciešams process 9

Aleksandrs Vorobjovs

Starptautiska atzinība par
starptautiskas nozīmes
veikumu 12

Karīna Oborune

Nospodrināt pērli 18

Aleksandrs Vorobjovs

Pirmais pieteikums –
medicīnas studijām 22

Kitija Balcare

Pārdaugavas
«Svētdienas legions» –
muzikālo stāstu izlase 24

Aleksandrs Vorobjovs

Biedrība «Juventus» –
15 unikālu kolektīvu
saime 27

Aleksandrs Vorobjovs

Starp lekcijām –
uz sporta zāli 30

UNIVERSITĀTES **Avīze**

Latvijas Universitātes izdevums

Iznāk kopš 25.09.1922.

Raiņa bulvāris 19-127

Rīga, LV-1586

Tālrunis: 7034329

E-pasts: info@lu.lv

Atbildīgās par izdevumu

Gundega Krakopa, Ilona Vilcāne

Korespondenti: **Kitija Balcare,**
Anda Lase, Karīna Oborune,
Aleksandrs Vorobjovs

Maketētāja **Ieva Tiltiņa**

Fotogrāfs **Toms Grīnbergs**

Literārā redaktore **Ruta Puriņa**

Atbalsts internetā **Andis Janovs**

LU Akadēmiskais apgāds

Izdevumu sagatavojis **LU Preses centrs**

Reģistrācijas apliecība nr. 535

© Latvijas Universitāte, 2007

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā
atsauce uz UA obligāta

<http://avize.lu.lv>

Padomāts par visu.

Varbūt pat par daudz

No kreisās: tiesību zinātņu maģistres Anna Mihailova un Lāsma Liede

Anda LASE

Pieredze, kas gūta kaut kur citur pasaulē, vienmēr ir interesanta, tā plašina redzesloku un dod iespēju skaidrāk vērtēt un salīdzināt. Divas Juridiskās fakultātes studentes maģistrantūru beigušas ārzemju universitātēs. Lāsma Liede ar izcilību pabeidza Oksfordas Universitātes tiesībzinātņu maģistrantūras (MJur) programmu, Anna Mihailova – Hārvarda Juridiskās augstskolas (*Harvard Law School*) tiesībzinātņu maģistrantūras (LLM) programmu.

Lāsma atceras, cik skaists bija pavasaris Oksfordā, kad plaukuši visi dārzi un parki un studenti sesijas laikā parkos mācījušies. Mazliet citādāk nekā pie mums... Sarunā studentes dalās savā pieredzē, aicinot arī citus studentus uzdrošināties pieteikties studijām ārzemēs.

– Kādi bija priekšnoteikumi, lai jūs pieņemtu maģistra programā ārzemju universitātēs?

Anna: – Sūtījām pieteikumus, bija jānokārto angļu valodas eksāmens, motivācijas vēstulē bija jāraksta par savu dzīvi, pieredzi un to, ko vēlamies sasniegt. Bija jāiesniedz kāda daļa no patstāvīgi veikta pētnieciska darba. Konkurss bija liels, un, neapšaubāmi, pieteikumu ir daudz vairāk nekā studentu, kas tur nokļūst.

Viens no iemesliem, kāpēc tikām uzņemtas, ir tas, ka mums jau bija pieredze starptautiskajās tiesu izspēlēs, kurās pārstāvējām Latvijas Universitāti. Tajās jau tika pierādīts, ka angļu valodā esi spējīgs brīvi izteikties, argumentēt, kā arī apliecināta motivācija. Starptautiskajās izspēlēs esmu guvusi savu visvērtīgāko pieredzi Latvijas Universitātē un arī pārliecību par sevi. Lai tiktu ASV universitātēs,

ļoti svarīgas ir arī atzīmes salīdzinājumā ar citu studentu sekmēm. Gribētu aicināt studentus mēģināt pieteikties studijām ārzemēs, jo tas nav nekas nesasniedzams.

Lāsma: – Domāju, ka ārzemju augstskolās mēģina nodrošināt studentu dažādību un no valstīm, no kurām studenti mazāk piesaņķās, ir lielāka iespēja tikt uzņemtam. Protams, svarīgs ir arī zināšanu līmenis un akadēmiskā pieredze. Uzņemot Universitātē, liela nozīme tiek pievērsta arī rekomendācijas vēstulēm.

– Kā iejutāties jaunajā vidē?

Lāsma: – Man Oksforda iepatīkās jau pašā sākumā. Mums bija ievadnedēļa, kuras laikā notika ievadlekcijas dažādos priekšmetos, lai palīdzētu izvēlēties, kurus priekšmetus mācīties. Bija arī ievadlekcijas par pakalpojumiem, ko Universitāte piedāvā (bibliotēkas,

karjeras centrs, IT centrs, valodu centrs). Vienmēr tika uzsvērts – ja jums ir kādas problēmas, nāciet un runāiet, mēs tās palīdzēsim risināt.

Mans kurss bija ļoti internacionāls, tajā bija studenti gandrīz no visām Eiropas valstīm, arī no Āzijas, Āfrikas, Austrālijas, Dienvidamerikas. Tā bija lieliska iespēja iepazīt ļoti dažādas kultūras.

Anna: – Cilvēki tur bija daudz laipnāki un pretimnākošāki nekā Latvijā, šāda attieksme ir viņu profesionālā darba sastāvdaļa. Šeit attieksme vairāk atkarīga no katra cilvēka personības. Ja rodas problēmas – akadēmiskās, personiskās, ar dzīvošanu saistītās –, jebkuras no tām ir risināmas. Divas nedēļas mums bija ievirzes nodarbības, kas parādīja, kāds nodarbībām būs stils, un, kad mācības bija sākušās, jau zinājām, kā tās notiek. Attiecībā uz pētniecības darbu – katram studentam ir piesaistīti viens vai divi speciāli apmācīti cilvēki, kas palīdz šajā darbā. Hārvardā jutu profesionalitāti jebkurā jomā, tur nevar justies slikti, jo par visu ir padomāts. Citreiz mums likās, ka pat par daudz... Maģistra programmā Hārvardā šogad bija 160 cilvēku no 60 valstīm.

– Kādas ir būtiskākās atšķirības mācību procesā tur un šeit?

Anna: – Attieksme pret mācībām Hārvardā ir citādāka nekā pie

Anna Mihailova pie Hārvarda Universitātes.
Foto no personīgā arhīva

mums, tur ir jāmācās daudz vairāk un intensīvāk un studenti mācības uztver daudz nopietnāk. Arī attiecības un komunikācija ar mācībspēkiem ir citādāka. Diskusijas notiek pavisam citā līmenī, jau prezumējot, ka mēs vielu esam apguvuši. Mācību metodēs prevalē nevis lekcija, bet interaktīvā pieeja, kad profesors nepārtraukti komunicē ar studentiem, līdz ar to nodarbību laikā ir ļoti jākoncentrējas, jo visu laiku pastāv iespēja, ka tev būs jāatbild un jāmotivē savs viedoklis. Tas atšķiras no mācību metodes Latvijā, kur vairāk ir pasīvs students un aktīvs pasniedzējs.

Mācību apjoms ir ļoti liels, vienlaikus studēt un strādāt tur nav iespējams. Hārvarda Universitāte toties piedāvāja ļoti daudz dažādu aktivitāšu, kas ir saistītas ar mācību procesu un daļēji vērstas uz pieredzes gūšanu ārpus mācību procesa.

Lāsma: – Oksfordā visvairāk atšķirās priekšmetu pasniegšanas veids. Protams, mums bija arī lekcijas, kuru laikā tiek uzdoti jautājumi, pārrunās tiek iesaistīti studenti. Tomēr vairāk bija semināru, kuros studenti runāja jau par sagatavotām tēmām, iepriekš izlasījuši noteiktu apjomu mācību literatūras. Man šķiet, ka tā ir lielākā atšķirība no Latvijas – tur studenti ļoti daudz patstāvīgi mācās, daudz laika pavada bibliotēkās. Tas man sākumā bija viens no lielākajiem pārsteigumiem, jo Latvijā tik daudz patstāvīgi mācīties nebija nepieciešams. Latvijā daudz kas ir atkarīgs no tā, cik students pats vēlas iedziļināties mācībās, cik viņam ir laika to darīt.

Oksfordā mācību ziņā priekšrocība ir tā, ka tiek piedāvāti tā saucamie *tutorials*, kuros paralēli semināriem divi vai trīs studenti tiek ar pasniedzēju un kopīgi pārrunā konkrētas tēmas. Tā ir iespēja būt aci pret aci ar pasniedzēju un individuāli pārbaudīt savas zināšanas, piedaloties diskusijā. Uz šiem *tutorials* parasti bija iepriekš jāsagatavo esija par kādu konkrētu

tēmu un mutvārdos arī jāaizstāv. Tā mēs mācījāmies argumentēt savu viedokli un vienlaikus arī gatavojāmies eksāmenam, jo tajā vajadzēja rakstīt esajas.

Oksfordā studentiem nav vienalīdzīgi sava darba rezultāti. Arī man bija stimuls darboties tik motivējošā vidē, kur visiem ir ļoti augstas prasības un arī augsti rezultāti. Tas radīja vēlēšanos mācīties daudz vairāk nekā šeit.

Anna: – Tā vairāk ir sacensība nevis citam ar citu, bet pašam ar sevi par to, ka vari izdarīt savu darbu vēl kvalitatīvāk. Tur visi studenti jau ir ļoti daudz ko sasnieguši un nav vajadzības nevienam neko pierādīt.

– Kas ir tas īpašais šo augstskolu bibliotēkās, kur students pavada tik daudz laika?

Anna: – Tur mācību process lielākoties notika tieši bibliotēkās. Hārvardā bibliotēku ir desmitiem. Tiesību bibliotēka tur ir lielākā šīs nozares bibliotēka pasaulē, un tajā ir pieejamas grāmatas no visām pasaules valstīm, arī latviešu valodā. Tajā ir pieejams visplašākais dokumentu klāsts, ko varēja izmantot. Ja kaut kas nebija uz vietas, to varēja pasūtīt. Daudzi brauc uz šo bibliotēku veikt savu pētniecības darbu. Hārvardā cenšas nodrošināt, lai studentiem būtu pietiekami ilgs laiks darbam bibliotēkā, parasti tā strādāja līdz divpadsmitiem naktī, bet eksāmenu laikā visu diennakti bez brīvdienām. Sākot no deviņiem vakarā, bija kafija un tēja par brīvu, eksāmenu laikā tur bija iespēja paēst «vēlās brokastis». Gatavojoties eksāmeniem, tas bija ļoti noderīgi. Hārvardā tiek darīts viss, lai bibliotēkā notiktu viss mācīšanās process.

Lāsma: – Oksfordas Universitātes bibliotēku sistēma ir ļoti attīstīta, tās sastāvā ietilpst vairāk nekā 100 atsevišķas bibliotēkas, arī tiesībzinātņu bibliotēka, kas atrodas Juridiskās fakultātes ēkā, un koledžu bibliotēkas. Oksfordas Universitātes lielākās bibliotēkas – *Bodleian Library* – krājumā ir vairāk nekā

Lāsma Liede. Foto no personīgā arhīva.

6,5 miljoni grāmatu. Tajā ir pieejama ikviena Anglijā izdotā grāmata. Tiesībzinātņu bibliotēka semestru laikā strādā līdz desmitiem vakarā, bet atsevišķu koledžu bibliotēkas ir pieejamas visu diennakti, tajās studenti var patstāvīgi iereģistrēt un izņemt grāmatas. Es nesaskāros ar situāciju, kad bibliotēkā nebūtu man nepieciešamās grāmatas. Par visu padomāts, lai varētu sekmīgi mācīties.

– Vai šajās universitātēs bija kādas īpašas tradīcijas?

Lāsma: – Interesanta likās imatrikulācijas ceremonija. Oksfordas Universitātes students ir gan kolekdžas, gan Universitātes biedrs; studentu uzņem gan Universitātē, gan kolekdžā. Pirms pašas imatrikulācijas ceremonijas visi jaunuzņemtie manas kolekdžas studenti sapulcējās uz oficiālajām pusdienām kopā ar kolekdžas profesoriem. Oksfordai kā jau vecākajai Lielbritānijas universitātei ir gadsimtiem ieturētas tradīcijas attiecībā uz ģērbšanās stilu oficiālos pasākumos. Visi studenti bija tērpti mantijā un melnbaltā tērpā – meitenes tumšos svārkos vai biksēs un baltā blūzē, puīši tumšā uzvalkā un baltā krekļā. Šādi jāģērbjas gan uz imatrikulācijas ceremoniju, gan izlaiduma ceremoniju, gan arī uz visiem eksāmeniem. Pēc kolekdžas pusdienām visi kopīgi devāmies uz pašu imatrikulācijas ceremoniju, kas notika *Sheldonian theatre* ēkā, kura būvēta no 1664. līdz 1668. gadam un kurā norisinās dažādas Oksfordas Universitātes ceremonijas.

Oksfordā viena no jaukākajām tradīcijām ir studentiem iet ciemos oficiālās vakariņās uz citu kolekdžu. Tā man bija iespēja apmeklēt arī citu kolekdžu vakariņu zāles, kas visas izceļas ar skaistu arhitektūru, kolekdžas atbalstītāju un patronu portretiem pie sienām. Piemēram, vienā kolekdžā redzēju Anglijas karalienes portretu. Pirms šīm vakariņām un pēc tām ir pieņemts dzert šeriju vai portvīnu.

Oksfordā studenti ir ļoti aktīvi – tur ir ļoti daudz dažādu pulciņu, klubu, teātru. Piemēram, skaistas ir tradīcijas rīkot teātra izrādes brīvā dabā; es biju uz Čehova «Ķiršu dārzu». Oksfordā notiek arī daudz akadēmisko diskusiju, profesori brauc lasīt lekcijas arī no Kembriģas un citām universitātēm. Spēj tikai vien visur piedalīties!

Anna: – Studentu dzīve tur ir ļoti aktīva – darbojas klubi, pulciņi un organizācijas, kas rīko pasāku-

mus visiem studentiem un interesentiem. Notiek ļoti daudz pasākumu, ko vienkārši nevar palaist garām. Hārvardā koncertē pasaulslaveni mūziķi, atbrauc pasaulslaveni rakstnieki, kas prezentē savas grāmatas, vai kinomākslinieki, notiek diskusijas. Slavenības ir tik tuvu, ka pat nevajag speciāli gādāt biļetes, vari mierīgi sēdēt bibliotēkā un pēc piecpadsmit minūtēm jau būt koncertā.

Viss ir ļoti pieejams, un katru reizi tev ir izvēle, kurā no trim pasākumiem piedalīties, jo viss bieži notiek vienlaikus. Iespēju, ko darīt ārpus mācībām, ir ļoti daudz, tikai jāspēj viss savienot.

– Vai, jūsuprāt, Latvijas juristi ir konkurētspējīgi pasaulē?

Anna: – Mūsu Universitātes studenti ir simtprocentīgi konkurētspējīgi ar citu valstu studentiem, nekādā gadījumā neesam sliktāki. Varbūt Latvijas Universitātē nav tik daudz materiālo resursu, lai nodrošinātu to pašu līmeni, bet ir iespējas, ka mēs, attīstoties paši savā Universitātē, varam darīt aptuveni to pašu. Arī starptautisko tiesu izspēlēs Latvijas rezultāti nav sliktāki kā citām valstīm. Iespējas, kas ir Latvijā, atver visas durvis, tikai jāspēj tās izmantot.

Lāsma: – Manuprāt, labi juristi būs vajadzīgi vienmēr. Jurists var darboties ļoti daudzās jomās un nozarēs. Mācoties tiesības, vienlaikus attīstām loģisko domāšanu, spēju argumentēt savu viedokli un arī izteikties. Tas noder, lai arī kurā jomā mēs vēlāk strādātu. Uzskatu, ka arī specializācijai ir nozīme. Cilvēks nevar būt eksperts visās jomās, tāpēc jau studējot vajag meklēt jomu savā specializācijā, kura pašam liekas visinteresantākā un kurā vēlāk gribētos strādāt.

– Kādu īpašu pieredzi jums devušas studijas ārzemēs?

Anna: – Tāda izglītība un pieredze dod iespēju brīvi justies pasaules kontekstā un brīvi izvēlēties jomu, kurā strādāt. Zinu, ka varu realizēt sevi gan Latvijā, gan arī citur pasaulē. Šī apziņa atver daudzas durvis.

Lāsma: – Tā ir laba sajūta, ka esmu izdarījusi visu, ko varēju, un labāk nebija iespējams. Ieteiktu visiem studentiem izmēģināt savas iespējas un pieteikties – ja cilvēks jūt, ka viņš to var izdarīt, tad tik uz priekšu! Rezultāti būs! Tas, protams, atkarīgs arī no paša ieguldītā darba. **UA**

03.05. Iznāk «Vārdene»

«Vārdene – tā ir aizmirstu vārdu noliktava,» par grāmatu «Neakadēmiskā latviešu valodas vārdnīca jeb novadu vārdene» saka tās autore profesore Janīna Kursīte.

14.05. Eposa «Lāčplēsis» akadēmiskais izdevums angļu valodā

Latvijas Universitātes Akadēmiskajā apgādā klajā nākušais A. Pumpura «Lāčplēsis» ir grezns un reprezentatīvs zinātnisks izdevums angļu valodā. Grāmatu papildina V. Vīķes-Freibergas, K. Kļaviņa, J. Kursītes-Pakules, O. Lāma apceres un zinātniskie komentāri.

16.05. Par Latvijas Universitātes rektoru ievēlēts Mārcis Auziņš

16. maijā Latvijas Universitātes Satversmes sapulcē ievēlēts Latvijas Universitātes jaunais rektors – līdzšinējais Fizikas un matemātikas fakultātes dekāns, Senāta priekšsēdētājs profesors Mārcis Auziņš. Par profesoru Mārci Auziņu balsoja 213 Satversmes sapulces pārstāvji, bet par otru kandidāti – profesori Maiju Kūli – 47.

17.05. Latvijas Universitātes jaunās speciālistes saņem starptautiskas stipendijas

Latvijas Zinātņu akadēmijā svinīgā ceremonijā tika pasniegtas 2007. gada *L'Oréal*/Latvijas stipendijas «Sievietēm zinātnē». Stipendijas saņēma: Latvijas Organiskās sintēzes institūta Membrānaktīvo savienojumu un β-diketonu laboratorijas vadošā pētniece ķīmijas doktore Aiva Plotniece, Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes Farmakoloģijas docētāju grupas lektore medicīnas doktore Baiba Jansone un Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūta pētniecības asistente un fizikas doktorante Līga Grinberga.

20.05. Universitātes sportisti no starptautiskām spēlēm atgriežas ar 20 medaļām

No 16. līdz 20. maijam Kaunā risinājās XXIII SELL studentu sporta spēles 9 sporta veidos. Latvijas Universitātes sportisti izcīnīja 20 godalgotas vietas – 5 zelta, 5 sudraba un 10 bronzas medaļas.

Fizikas studentu dalība olimpiādē

Irānā

Aleksandrs VOROBJOVS

Šogad Starptautiskā fizikas olimpiāde, kas notika nu jau 38. reizi pēc kārtas, tika organizēta Irānas pilsētā Isfahānā. Tajā piedalījās arī vidusskolēni no Latvijas, iegūstot divas atzinības un divas bronzas medaļas. Trīs no viņiem pēc vidusskolas absolvēšanas pieteicās studijām Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātē (FMF). Starptautiskā fizikas olimpiāde (*International Physics Olympiad* (IPhO)) ir ikgadējas fizikas sacensības vidusskolēniem. Pirmo reizi olimpiāde notika Varšavā 1967. gadā, lai gan par tās nepieciešamību runāja jau ilgi pirms tam. Ar dažiem izņēmumiem IPhO katru gadu tika rīkota citā valstī. Olimpiādes pamatprincipus pārņēma no starptautiskās matemātikas olimpiādes, kas radās kā ikgadējs pasākums jau 1959. gadā. Sākotnēji olimpiādes uzdevumu grūtības pakāpe sevišķi neatšķīrās no vidusskolas mācību kursa uzdevumiem, taču ar laiku līmenis tika paaugstināts. LU FMF Fizikas nodaļa regulāri piedalās Pasaules fizikas olimpiāžu federācijas darbā un Latvijā notiekošās fizikas olimpiādes pielāgo pēc satura pasaules standartiem. Paredzams, ka 2012. gadā olimpiāde notiks Igaunijā.

Jurijs Varneļs

Mārtiņš Puriņš

Guntars Kitenbergs

Pirms gada olimpiāde notika Singapūrā. Tad Latvijas pārstāvis Andrejs Sabanskis izcīnīja vienīgo Latvijas godalgu – bronzu, savukārt lietuvieši mājās aizveda divas bronzas medaļas, igaunī palika bez medaļām. Patlaban Andrejs arī studē fiziku LU FMF. Šogad Igaunija un Lietuva IPhO ieguva katra pa vienai bronzas me-

daļai, savukārt Latvija – uzreiz divas bronzas medaļas. Tās izcīnīja Mārtiņš Puriņš, kas šogad absolvēja Rīgas Valsts 1. ģimnāziju, un Ģlebs Ivanovskis no Rīgas Zolitūdes ģimnāzijas. Turklāt Jurijs Varneļs no Rīgas Zolitūdes ģimnāzijas un Guntars Kitenbergs no Rīgas 64. vidusskolas ieguva atzinības rakstu.

Šogad Starptautiskā fizikas olimpiāde Isfahānā pulcēja 327 dalībniekus un 86 olimpiādes gaitas novērotājus no 73 valstīm. Irānas apmeklējuma laikā olimpiādes 10 dienās tās dalībnieki ne vien risināja uzdevumus, bet arī apmeklēja tūrisma objektus un devās ekskursijās. Teorētisko un eksperimentālo uzdevumu daļas ilgst katra piecas stundas, pārējais laiks veltīts piesātinātai kultūras programmai. Bija iespēja apskatīt putnu un ziedu dārzus un vēsturisko Imama laukumu, doties pārgājienā gar Zajandehrūdas upi un pa Isfahānas vēsturiskajiem tiltiem, kā arī apmeklēt Rojānas institūtu un Isfahānas Zinātņu un tehnoloģiju centru. Olimpiādes dalībnieki arī nodarbojās ar tradicionālajām irāņu amata mākslām – klūgu pišanu, podniecību u. c. Kopumā olimpiādes dalībniekiem organizētas 14 ekskursijas.

Olimpiādes triju labāko dalībnieku vidējo sakrāto punktu skaitu pieņem par maksimumu jeb 100%. Dalībnieki, kas sakrāj vairāk nekā 90%, tiek apbalvoti ar zelta medaļu, par rezultātu 78 līdz 90% piešķir sudrabu, bet bronza tiek par darbu, kurā savākti 65 līdz 78 procenti. Tas nozīmē, ka IPhO laureātu skaits atkarīgs tikai no dalībnieku panākumiem. Ja savāks vairāk par pusi, bet mazāk par 65% no pieņemtā maksimuma, dalībniekam pasniedz Atzinības rakstu, visi pārējie saņem piedalīšanās

apliecību. Olimpiādes absolūtais uzvarētājs, proti, dalībnieks ar vislielāko punktu skaitu, saņem papildu balvu. Turklāt tiek pasniegta arī IPHO prezidenta Valdemāra Garzkovska balva par labāko rezultātu starp pirmo reizi startējušo valstu dalībniekiem (šogad šī balva tikusi Nepālas pārstāvim), kā arī balva labākajai dalībniecei (Ksenijai Solovjovai no Krievijas).

Trīs no šīgada olimpiādes varoņiem – Jurijs Varneļs, Guntars Kitenbergs un Mārtiņš Puriņš – pieaicās studijām LU *fizmatos*. Guntars un Mārtiņš šoruden uzsāka studijas LU FMF fizikas bakalaura studiju programmā, bet Jurijs īsi pirms akadēmiskā gada sākuma reģistrējās studijām Rīgas Tehniskās universitātes Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē. Sarunā ar viņiem noskaidroju, ka fizikas studiju programmas reklāmas bukletos kā pirmā iespējamā darbavietā minēta banka. Turklāt atklājās, ka fizikas rajona olimpiāžu uzdevumu sastādītāji jauc strāvas stiprumu un spriegumu. Tikmēr sarunu biedriem fizika ir viss, jo tā ir it visur.

– Kā jums gāja Irānā?

Guntars Kitenbergs (G): – *Foršil!* (Smejas.)

Mārtiņš Puriņš (M): – Tā gan. Karsts! Tur bija stipri karstāks, nekā pie mums Latvijā.

Jurijs Varneļs (J): – Irāni ir viesmīlīgi.

G: – Taisnība. Cilvēki bija laipni. Jautāja, no kurienes esam, piedāvāja palīdzību, vai neesam apmaldījušies. Teicām, ka, protams, neesam, jo ir galva uz pleciem.

J: – Pārsvārā, izdzirdot Latvijas nosaukumu, mums vaicāja, vai tā ir valsts. Daži cilvēki bija dzirdējuši par Latviju.

M: – Man viens pajautāja, vai Latvija ir Dienvidamerikā.

G: – Taču kopumā nebija tik traki. Bija daļa, kas zināja, ka Latvija ir kaut kur Eiropā.

– Kā veicās ar uzdevumu risināšanu?

M: – Šogad uzdevumi bija nevis sanumurēti – viens, divi, trīs –, bet sadalīti pa krāsām.

G: – Arī pašam risinātājam ir vieglāk, ja ir trīs uzdevumu čupiņas, kas sadalītas pa krāsām, nevis lērums līdzīgu darba lapu.

J: – Arī pārbaudīt darbus pēc šīs sistēmas ir vieglāk, var apkopot rezultātus pa atsevišķiem uzdevumiem daudz ātrāk nekā iepriekšējos gados.

M: – Skatījās, ka šogad Starptautiskās olimpiādes uzdevumi ir vieglāki nekā citus gadus. Grūti jau tie uzdevumi bija, bet vieglāki nekā citus gadus.

G: – Starptautiskam līmenim uzdevumi bija arī salīdzinoši vieglāki. Mums bija sagatavošanas kursi ar Āgenskalna Valsts ģimnāzijas fizikas skolotāju Jāni Krūmiņu – nācās risināt iepriekšējo gadu uzdevumus. Ilgi un pacietīgi skaistā laikā vasarā risinājām tos uzdevumus, skatoties pulkstenī ar domu – kad beigsies nodarbība. Tas notika pašcīnā ar sevi, tādā brīvprātīgā piespiedu kārtā. Nodarbības notika visu cauru gadu trešdienās, līdz ar to kavējām skolu, citu mācību priekšmetu vietā gājām mācīties fiziku. Līdzīgi kā matemātiķus olimpiādēm gatavo profesors Agnis Andžāns, tā fizikus gatavo Krūmiņš. Matemātikas nodarbības notiek sestdienās, man tas šķiet prātīgāk. 11. klasē trešdienās izkrita abas kultūras vēstures stundas, pēc tam bija jākārto parādi, kontroldarbi.

J: – Gada beigās sakrājās tik daudz kontroldarbu un eksāmenu...

G: – Vistrakāk jau gāja pēc fizikas olimpiādēm (smejas). LU, mācoties tieši fiziku, būs arī laiks palasīt avīzes.

J: – Domāju, ka šī sagatavošanās ļoti palīdzēja.

G: – Palīdzēja gan. Savādāk jau šīs jauniets (*rāda uz Mārtiņu*) pie medaļas netiktu. Tur jau nav tā, ka aizēj un izrēķini ar skolas zināšanām, jābūt citam sagatavošanās līmenim. Man fizikas skolotājs deva drausmīgi daudz, sevišķi eksperimentālajā daļā, kur man olimpiādē veicās vislabāk. Ar to arī laikam izvilku uz atzinību. Tieši eksperimentālo daļu skolotājs trenēja visvairāk.

J: – Šogad eksperimentālā daļa bija par pusvadītāja gaismas absorbciju redzamās gaismas spektrā. Tur bija dotas vairākas sarežģītas formulas ar procesa aprakstiem.

G: – Par tā saucamo aizliegto zonu. Bija vienkārši lēnām jālasa un jāsaprot.

M: – Turklāt jāsaprot bija ātri, jo laiks bija ierobežots.

J: – Izprast visu procesu laikam nebija iespējams, bet tik daudz, lai izpildītu šo darbu, varēja. Ierobežotais laiks uzdevumu risināšanai olimpiādēs ir galvenā problēma. Eksperimentālā daļa šogad bija grūtāka.

M: – Nebija jau tik grūts, tas uzdevums gan bija laikietilpīgs.

G: – Ja vairāk ietrenētos, vismaz ar diviem uzdevumiem varēja tikt galā.

J: – Daži dalībnieki no citām valstīm pamanījās atrisināt visus uzdevumus pilnībā, tātad tas ir reāli.

G: – Uzdevumi bija vieglāki nekā citus gadus, tādēļ arī vidējais sakrāto punktu skaits bija lielāks.

M: – Par katru no trim teorijas uzdevumiem varēja nopelnīt 10 punktus un vēl 20 par eksperimentālo daļu.

G: – Katrs uzdevums sastāv no vairākām daļām, par kuras atrisināšanu piešķir zināmu punktu skaitu atkarībā no konkrētā uzdevuma posma grūtības pakāpes.

J: – Parasti uzdevuma ievadja jautājumi ir vieglāki, tos var atrisināt ar skolas zināšanām.

G: – Pirms gada Starptautiskajā fizikas olimpiādē Singapūrā viens uzdevums bija izrēķināt laukumam rombām. Tad tu zini, ka jau ir 0,1 punkts, neesi pa nullēm.

– Šīgada aprīlī Latvijas 32. atklātajā fizikas olimpiādē par uzdevumu «Tikšanās uz slīpās plaknes» visi trīs saņēmat maksimālo punktu skaitu. Vai atceraties, kā veicās ar tā risināšanu?

M: – Ak Jēzus! Tas bija sen.

J: – Atceros gan, vienu no bumbiņām palaida ripot bez sākotnējā ātruma. Un tad bija prasiņš, kad viņa satiksies ar bumbiņu, ko izšāva no plaknes apakšas. Tiesa, no sākuma, izlasot šī uzdevuma tekstu, neko nesapratu, bet tad uzrakstīju dažas formulas un modelēju situāciju – kādēļ tā sanāk. Tad secināju, ka tām darbojas vienāds uz leju vērsts paātrinājums. Sarakstot formulas, izrādījās, ka arī slīpās plaknes leņķis neietekmē atbildi, vispār nekas neietekmēja, tikai attālums starp bumbiņām sākuma momentā un izšaušanas ātrums, kas abi bija doti.

J: – Risinājuma laikā izmantoju otro Ņūtona likumu un tad kinemātikas vienādojumus.

– Vai, jūsuprāt, ir godīgi, ka olimpiādēs piedalās skolēni, kam konkrētais mācību priekšmets skolā pasniegts profilkursa līmenī, gan arī tie, kam priekšmets pasniegts nosacītā kvalitātē?

M: – Domāju, ka tas ir godīgi, jo dalība olimpiādē ir katra brīva izvēle – ja nevēlies, nepiedalies. Es arī nevarētu teikt, ka manā skolā fiziku mācītu kaut kā īpaši. Skaitās,

Latvijas komanda IPhO. No kreisās: Glebs, Guntars, Mārtiņš un Jurijs

ka 1. ģimnāzijas pluss ir divas papildu fizikas stundas nedēļā, taču lielākoties es šīs stundas neapmeklēju. 12. klasē šo laiku izmantoja, lai gatavotos centralizētajam eksāmenam (CE) fizikā.

– Vai panākumi fizikas olimpiādē bija galvenais, kādēļ nolēmāt saistīt studijas ar fiziku?

G: – Tas ir vienīgais, ko vērts studēt Latvijā, ja negrib iet uz *ekonomistiem*. Runāju ar skolasbiedriem, kas mācās *fizmatā*, lai noskaidrotu, kā ir ar šo fakultāti. Atsauksmes par fakultāti nav no labākajām. Tad jautāju – kur lai citur iet? Nu, labi, nāc uz *fiziķiem*, citur jau ir vēl sliktāk (*smejas*). Tas ir normāli, jo tagad ir trīs gadu apmācība, bet esošajiem studentiem jāmacās četri gadi. Turklāt vienu gadu var izmantot, lai aizbrauktu kādas studiju apmaiņas programmas ietvaros uz kādu citu valsti. Tur visu apskatīties un sapazīties. Mana prioritāte ir zinātnietilpīgs bizness.

M: – Es par to nedomāju, arī par studijām ne. Iešu studēt, tad redzēšu.

J: – Aprunājos ar Andreju Sabanski, kas mācās LU *fiziķos*. Viņš teica – ja tu esi labs fiziķis un programmētājs, tad labu darbu var iegūt. Es ar datoru daudz strādāt nevaru, jo redze nav pārāk laba. Pēc manis izvēlētās programmas absolvēšanas laikam darbu atrast būs vieglāk. Bija doma pabeigt *fizmatā*, lai strādātu bankā, jo fiziķi darba devējiem patīk, tomēr beigās pārdomāju.

G: – Fizikas programmas rekāmās bukletos pirmā darba iespēja ir banka, tikai tad minēti zinātņu institūti. Arī mans krusttēvs ir fiziķis, bet strādā bankā. *Fiziķos* iemāca risināt problēmu, nevis lietot vienu modeli, tā risināšanai izdomāt optimālāko modeli. Tas lieti noder bankā.

– Ko jums dod dalība šajās olimpiādēs?

G: – Draugus un paziņas. Valsts konferenču laureātu ikgadējā vasaras trīs nedēļu nometnē *Alfa*, ko rīko Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, ir iespēja ārpus Rīgas satikt šos draugus un kopīgi piedalīties lekcijās, noklausīties LU FMF un dažādu institūtu pārstāvju stāstīto. Tas arī palīdz izšķirties par labu kādai studiju programmai. Pē-

dējos gadus nometne tiek rīkota Vestienā.

J: – Bija daudz brīva laika, varēja dziedāt brīvprātīgā piespiedu kārtā un sportot.

M: – Bija lietains un auksts.

– Ko jums nozīmē fizika?

G: – Tas ir dzīvesveids. Kā ir blondinisms, tā mums fizika.

M: – Fizika ir viss, tā ir visur. Bez fizikas jau nekas nenotiktu. Matemātikas jau arī nebūtu.

G: – Jo nebūtu ko rēķināt. Visi fiziķi zina, ka tas ir visa pamats.

J: – Varbūt man fizika ir kā hobijs, līdzīgi kā makšķerēšana.

– Vai ir normāli, ka ar šādiem panākumiem valsts un pasaules līmenī jākarā CE fizikā?

G: – Tas īstenībā ir pareizi, jo olimpiādes uzdevumi ir citā līmenī, prasa citas zināšanas. Jāatzīst, ka man zināšanas pamatlīmenī ir vājākas nekā dažās jomās augstākajā līmenī.

J: – Domāju, ka no šī eksāmena nebija jēgas, jo visi trīs ieguvām A līmeni fizikā. Valsts olimpiāžu laureātus varētu atbrīvot no atbilstošā CE kārtības. Taču visas universitātes reģistrē valsts olimpiāžu uzvarētājus uz attiecīgo programmu bez konkursa.

G: – CE rezultāti var atsaukties uz valsts stipendiju studiju pirmajā semestrī, to piešķir atkarībā no panākumiem eksāmenā. Vai tad ir grūti vienu dienu aiziet un uzrakstīt? To rakstijām bez īpašas

gatavošanās. No otras puses, tā ir viena lieka diena ar stresu. Mēs ceļam uz dažāda veida stipendijām. Varbūt kāds izlasīs šo interviju un piešķirs mums kādu individuālu grantu (*smejas*).

J: – Ar skolotāju analizējām iepriekšējo gadu CE, atradām kļūdas oficiālos risinājumos. Šigada fizikas rajona olimpiādes testā bija vismaz divas kļūdas. Vienā vietā bija teikts, ka nemaina strāvas stiprumu, un jautāts – kā mainās strāva. Acīmredzot bija domāts spriegums.

– Vai pareizi saprotu, ka tikšanu valsts olimpiādē nosaka pēc veikuma rajona fizikas olimpiādē?

G: – Tā ir, un tā ir sliktā lieta. Nav kā ar matemātikas olimpiādēm – ja iepriekšējā gadā izcīnī pirmo vietu, nākamreiz automātiski tiec valsts līmenī. Ar fiziku ir stress arī par rajona olimpiādi, jo var arī nepaveikties. Zinu vienu puisi, kas 9. klasē izcīnīja zeltu fizikā valstī, bet nākamajā gadā uz valsts olimpiādi nemaz netika. Tādējādi potenciālais fiziķis no šīs jomas aizgāja, jo vairs nebija pārliecināts par saviem spēkiem.

J: – Olimpiāde ļauj pārbaudīt savas spējas kādā jomā. Ja īsti neveicas, tad, visdrīzāk, tā nav labākā izvēle, ar ko saistīt savu dzīvi. Ja cilvēks ir daudz strādājis, bet rezultāts nav tālu no nulles, tad jādoma kas cits. Piedalījos matemātikas olimpiādēs, bet tur īsti negāja, tad mēģināju fiziku – tur jau gāja labāk, līdz ar to bija interese. Tad arī izdomāju profesiju saistīt ar fiziku.

M: – Matemātika un ķīmija olimpiāžu līmenī man arī īsti nepadevās, fizika padevās. Ja padodas, kādēļ lai nepiedalos olimpiādēs?

G: – Ir divi varianti – vai nu tev padodas, vai arī tev patīk. Un, ja padodas un patīk, tad ir ideāli. Ja patīk, bet nepadodas – iespējams, jāmeklē cita joma. Liela nozīme šajos meklējumos ir skolotājam. No skolotāja ir lielu mācīšanas pieredzi viņa mācību priekšmets staro laukā.

Latvijas 32. atklātās fizikas olimpiādes uzdevums «Tikšanās uz slīpās plaknes». Visi trīs intervijas dalībnieki to atrisināja pilnīgi pareizi, iegūstot maksimālo punktu skaitu. Kopumā šajā olimpiādē J. Varneļš un G. Kitenbergs ieguva 2. vietu, bet M. Puriņš – atzinību.

Divi ķermeņi vienlaikus uzsāk kustību pa slīpu plakni, kuras garums $L = 2,5$ m. Pirmais ķermenis uzsāk kustību no apakšējā plaknes gala augšup ar sākotnējo ātrumu $v_0 = 0,5$ m/s, bet otrais – no augšējā gala lejup bez sākuma ātruma. Pēc cik ilga laika ķermeņi satiksies, un kāds būs to satuvināšanās ātrums satikšanās vietā? Berzi starp ķermeņiem un plakni neievērot.

Mācīšanās skolotājam ir nepieciešams process

Pasniedzēju diena Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē, 2006. gada oktobris

Anda LASE

Šobrīd jaunais skolotājs skolā ir īpaši gaidīts. Sākoties mācību gadam, skolotāju Latvijā trūkst. Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes (PPF) mācībspēki ne tikai domā, bet arī rīkojas, lai nākotnē šo situāciju normalizētu. Skolotājiem tiek nodrošināti tālākizglītības kursi, fakultāte turpina iesaistīties starptautiskajos projektos. 2007. gadā fakultātē tiek uzsākta Eiropas Sociālā fonda projekta «MITS (Mentorings, IT, Super-vīzijas) atbalsts Pedagoģijas un psiholoģijas augstākās profesionālās studiju programmas «Skolotājs» studentu praksei» īstenošana Universitātē.

Sarunā par paveikto un nākotnes iecerēm piedalās Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes dekāns prof. **Andris Kangro**, dekāna palīdzē un MITS projekta vadītāja **Gunta Kraģe**, psiholoģe **Maija Dūka** un docente, sertificēta mentoru izglītotāja **Indra Odiņa**, Pieaugušo pedagoģiskās izglītības centra direktores vietniece **Rita Ābele** un 3. vidusskolas skolotāja, sertificēta mentoru izglītotāja **Inta Augustāne**.

– Kāds šobrīd Latvijas skolās ir nodrošinājums ar skolotājiem, un kā izglītības tālākattīstības jautājumos iesaistījusies Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāte?

Andris Kangro: – Latvijā skolotāju trūkumu skolās varēja prognozēt jau sen, lai gan neviens izglītības politiķis neticēja, ka šāda situācija varētu izveidoties. Diemžēl šodien skolotāju trūkums jau ir realitāte. Tam ir daudz iemeslu – skolotāji joprojām iet projām no skolām, jo nav apmierināti ar algu, darba apstākļiem un lielo slodzi. Taču skolotājs ir izglītības pamats, jo kur tad mēs citur ņemsim tos doktorus, kuri attīstīs zinātni un augstās tehnoloģijas.

Situāciju Latvijā, kad skolotāju sāk trūkt, manuprāt, varēja nepieļaut. Šobrīd Latvijā mazāk par 20% studentu – topošo skolotāju – studē par budžeta līdzekļiem, pārējie par maksu, tātad šajā ne visai spožajā situācijā pašam vēl jāfinansē savas studijas vai jāņem kredīts. Izglītības un zinātnes ministrijas vadībai bija laba ideja, ka topošajiem skolotājiem, ieguldot Eiropas naudu, varētu piemaksāt 200 latu lielu stipendiju mēnesī, ja viņi pēc augstskolas beigšanas zināmu gadu skaitu strādātu skolā; pagaidām tas gan palicis idejas līmenī.

Pētījumi visā pasaulē parāda, kāpēc ir vēlme strādāt par skolotāju. Materiālais nodrošinājums iemeslu sarakstā ir tikai pirmā desmitnieka beigās; pirmkārt, par skolotāju strādā tādēļ, ka saista darbs ar bērniem, tiek izjusta nepieciešamība darīt sabiedrībai noderīgu darbu, skolā rodama stabilitāte, sociālās garantijas. Taču atalgojumam, protams, jābūt vismaz minimāli pietiekamā līmenī. Pašreizējais skolotāju trūkums

skolās nozīmē, ka darbavietas būs, tikai jautājums, kā šo iespēju perspektīvā izvērtē students.

PPF vienmēr ir iesaistījusies tālākizglītības pasākumos, tos pārsvarā finansē Izglītības un zinātnes ministrija. Jautājums par skolotāju tālākizglītības kursiem Eiropas kontekstā ir visai daudznozīmīgs. Būtu interesanti jautājumus par valstisko komponenti un par izvēles brīvību, kad ir izvēles spektrs un skolotājs pats pieņem lēmumu, kādi kursi viņam nepieciešami. Būtu interesanti arī jautājums, kurā laikā šie kursi notiek, vai tie notiek mācību laikā un vai skolotājam stundās ir kāds aizvietotājs.

Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības satura un eksaminācijas centrā pieņem lēmumu, par kuriem kursiem maksās valsts un kurus piedāvās skolotājiem visā Latvijā. Tā ir centralizēta sistēma, kura pie mums ir galvenā. Ārzemēs ir arī prakse, ka skola pasūta sev kursus, tiek pasūtīti eksperti kādas jaunas izglītības programmas izstrādāšanai skolā. Arī Latvijā ar skolotāju tālākizglītību zināmā mērā nodarbojas izglītības pārvaldes, piesaistot nelielu daļu pašvaldību līdzekļu, un tiek domāts, kā tālākizglītības sistēmu kopumā varētu pilnveidot. Valsts sola ieguldīt vairāk naudas skolotāju tālākizglītībā, un pēdējos gados šī summa ir pieaugusi. Ir arī normatīvs, kas nosaka, ka mūsu skolotājiem trijos gados 36 stundas ir jābūt kursos.

Pārdomāta, interesanta, vajadzīga tālākizglītība varētu būt viens no faktoriem, kas skolotājus piesaista šim darbam.

Maija Dūka: – Skolotāju vecums skolās ir stipri pieaudzis, pašlaik trūkst gados jaunu skolotāju.

Jaunie tālākizglītībā iegūst ļoti daudz, un, ja viņus neapmierina darbs skolā, viņiem ir lielas iespējas aiziet strādāt kaut kur citur. Topošie skolotāji tālākizglītību izmanto sevis attīstīšanai. Mācīšanās skolotājam ir nepieciešams process – ja gribi būt skolotājs, tev ir jāmacās. Skolotājam pašam ir vērts apsēsties sola otrā pusē, lai viņš izprastu, kas notiek skolā.

Rīta Ābele: – Lielu atsaucību Pieaugušo pedagogiskās izglītības centrā guvuši pedagogijas un psiholoģijas tālākizglītības kursi speciālās izglītības skolotājiem, kuri strādā ar bērniem, kam ir attīstības problēmas. Līdz šim šie kursi pārsvarā bija maksas, skolotājiem finansiāli palīdzēja pašvaldības un citas organizācijas.

Šogad iesaistījāmie valsts iepirkuma konkursā, kas bija izsludināts tālākizglītības organizēšanai, un ieguvām tiesības organizēt tālākizglītības kursus trīs programmās, kā arī valsts finansējumu. Kursi aptver lielu skolotāju skaitu. Visā Latvijā ir 53 grupas, kurās ir 1 325 pedagogi. Latvijas Universitātes mācībspēki – šo kursu docētāji – dodas pie skolotājiem izbraukumos visā Latvijā, un skolotāji ar šo iespēju ir ļoti apmierināti. Auditorija būs metodisko apvienību vadītāji un bērnu vadītāji un darbinieki, skolu dažādu priekšmetu metodisko apvienību vadītāji un psiholoģijas skolotāji.

Patlaban strādāju pie grupu komplektēšanas tieši Rīgas pedagogiem, darba apjoms ir ārkārtīgi liels. Katrā programmā pamatsastāvā ir pieci seši cilvēki, pārsvarā PPF docētāji, un arī praktiķi – gan skolotāji, gan pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieki –, jo tiek ievērots konkursa noteikums, ka akadēmiskajam personālam jāstrādā kopā ar praktiķiem.

Maija Dūka: – Mūsdienās ir arvien vairāk zinātrībošu, ieinteresētu cilvēku, kas uz kursiem atnāk uzzināt kaut ko jaunu; motivācija, kāpēc nāk uz kursiem, ir mainījusies. Valsts līdzekļu ieguldījums izglītībā atmaksāsies pēc daudziem gadiem, rezultātu mēs neiegūsim tūlīt. Izglītība jau pats par sevi ir ilgstošs process.

Inta Augustāne: – Skolotājiem aktuāls ir algas jautājums, parasti skolotājs sameklē kādu papilddarbu. Mēs, protams, jūtam pateicību, cieņu no skolēniem, bet no valdības puses nejutamiem novērtēti, ļoti vajadzīgi. Skolotāju kursi ir ļoti noderīgi, skolotājiem vajag «izvēdināties» no tā, kas skolā notiek, mainīt vidi.

– Kā vērtējat skolotāju tālākizglītības kursus?

Indra Odiņa: – Braucieni uz kursiem ir ārkārtīgi vērtīgi. Tajos gan bija arī tādi kursu pārsātināti cilvēki, bet Latvija jau ir maza. Protams, ja skolotājam jāmeklē, kas viņu kursu laikā aizvieto, tas ir apgrūtināts. Pozitīva ir pieredze Dānijā, kur skolotājam kursu laikā vienmēr ir kāds aizvietotājs. Līdz ar to Latvijā skolotāju tālākizglītība parasti notiek uz viņu pašu brīvā laika un ģimenes rēķina.

Inta Augustāne: – 3. vidusskolā piedāvā uz skolu aicināt valodu asistentus, pagājušogad pie mums strādāja francūzis, viņš būs arī šogad. Viņš vienkārši atbrauc uz gadu gūt šeit citu pieredzi, un esmu droša, ka manā vietā, kad būšu kursos, kāds strādās.

Maija Dūka: – Viena lieta ir teorija, otra – zināšanu praktiskā lietošana, tā ļoti bagātina cilvēku.

Inta Augustāne: – Būtiski jaunu savā skolotājas darbā es varu gūt tikai sev pati, apmeklējot kursus, lasot, meklējot, domājot pati, kā sevi pilnveidot. Ja cilvēks ir ieinteresēts savā darbā, viņš pats atradīs veidu, kā papildināt savas zināšanas.

– Vai PPF mācībspēki ir iesaistījušies starptautiskajos projektos?

Andris Kangro: – Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē praktiski visi mācībspēki ir iesaistījušies kādā starptautiskā projektā, piemēram, – vai tā ir skolotāju izglītības pilnveide, informācijas tehnoloģijas izglītība, multikulturālā izglītība, sociālā iekļaušanās, speciālā izglītība, pirmsskolas izglītība, pieaugušo izglītības problēmas, izglītības vadība vai kāds cits projekts. Katrā šādā sadarbībā rodas neliela vai lielāka kripatiņa starptautiskas pieredzes, kas šobrīd ir īpaši vajadzīga, jo mūsdienās noslēgti attīstīties nav iespējams. Tātad fakultātes starptautisko projektu spektrs ir ļoti plašs – tas ietver psiholoģijas, pedagoģijas, izglītības zinātnes, izglītības vadības dažādu jautājumu risināšanu, visu, kas saistās ar skolotāju izglītību.

Būtiski ir starptautiskie salīdzinošie izglītības kvalitātes pētījumi, kas attiecas gan uz skolotājiem, gan skolēniem. Šos izglītības kvalitātes kritērijus pieņemusi un mērījumus veic Eiropas Savienība un OECD (*Organization for Economic Co-operation and Development* – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija). Protams, Latvijā var pieņemt arī citus kritērijus, bet šos mēs apiet nevaram.

Starptautiskos salīdzinošos pētījumos skolēni saņem vienādus uzdevumus, pētījumos piedalās 40–60 Eiropas Savienības, OECD valstis un citas pasaules valstis. Tiek izvēlētas attiecīgas klašu grupas, pēc rezultātiem tiek salīdzinātas valstis, analizēti arī valsts, skolas, klases, ģimenes un individuāla skolēna līmeņa faktori, no kuriem atkarīgi skolēnu sasniegumi. Plaši tiek aptauoti skolēni – ko viņi vēlas, par ko viņi grib kļūt – un arī skolotāji un vadība. Mēs pārstāvam Latviju šajos pētījumos. Latvijas skolēnu rezultāti sākumskolā ir diezgan labi, pamatskolas beigās gan ir kritums, esam kaut kur ES un OECD valstu vidū. Bet pēdējā desmitgadē Latvijas sasniegumiem ir tendence uzlaboties.

Tas, ka Latvija ir pārstāvēta starptautiskās izglītības kvalitātes novērtēšanas pētījumos, mums ir ļoti būtiski arī akadēmiskajā darbā. Mēs daudz ko no tā esam ieviešuši izglītības vadības doktorantūrā un maģistrantūrā.

Būtiska ir pētniecībā balstīta izglītība, nevaram studentus vienkārši mācīt no grāmatām, ja paši mācībspēki nepiedalās pētniecībā.

Maija Dūka: – Zināšanas nepieciešams lietot praksē. Maģistranti man ir teikuši, ka psiholoģija viņiem likusies ļoti vienkārša līdz tam brīdim, kad paši to sāka mācīties. Tad, kad studentiem apgūtā teorija jālieto klasē, viņi konstatē, ka nemaz tik vienkārši tas nav.

– Kāda būs MITS projekta nozīme jauno skolotāju sagatavošanā?

Gunta Krāge: – Šis projekts ir atbalsts mācību praksei, tieši skolotāju programmai. Mūsu dzīve ir ļoti dinamiska, projekts ir kā prakses un tās pilnveidošanas izvērtējums. Lai saprastu, ar kādām problēmām studenti saskaras, pirmo reizi ieejot skolā, kā viņi šo praksi izjūt, sagatavojām projektu MITS. Diezgan daudz jau pateikts tās nosaukumā (M – mentorings, IT – informāciju tehnoloģijas, S – supervīzijas). Mentorings ir atbalsta sniegšana studentam–topošajam skolotājam, mentorings nodrošina viņa izaugsmi un dos iespēju veiksmīgāk integrēties savā profesionālajā vidē. Projektā tiek sagatavoti arī jauni prakšu vadītāji, kuri strādās ar studentiem prakses laikā. Maksimāli izmantosim internetu, lai prakšu materiāli būtu pieejami arī tiem studentiem, kas dzīvo ārpus Rīgas. Supervīzija ir darbs grupā, kur ar supervizora palīdzību tiek

risinātas grūtības saistībā ar darba procesu. Supervīzijas dos iespēju studentiem pirmās prakses laikā ar psihologu pārrunāt, ko viņi skolā redzējuši, ar ko iepazinušies, kādas ir viņu subjektīvās izjūtas utt. Fakultātē supervīzijas notiek psiholoģijas studiju programmu studentiem. Vēlējāmie likt akcentu uz supervīzijām un izmēģināt, kā tās darbojas skolotāju programmā.

Maija Dūka: – Supervīzija ir situācija, kad vienam pasniedzējam tiek piesaistīti vairāki studenti, kuriem ir noteikts prakses uzdevums, ko viņi izpilda, un pēc tam viņi sanāk kopā un pārrunā, kā katram veicās, kādas ir grūtības; šajā pieredzes apmaiņā viņi iegūst zināšanas. Pedagogu praksē parasti zūd saikne starp augstskolas pasniedzējiem un skolu. Būtiski, lai arī pasniedzējs tiktu iesaistīts praksē, lai students nejustos «ie-mests» skolā un atstāts viens.

Psiholoģija studentiem tiek pasniegta pietiekami daudz, un to, ko viņi mācījušies teorētiski, skolā iespējams lietot praktiski. Pretējā gadījumā viņu psiholoģijas zināšanas karājas gaisā un psiholoģija, pedagogija un prakse nav saistītas. Projekts paredz, ka pedagogs ar psihologu strādās roku rokā. Strādājot ar studentiem, arī maģistriem, sapratu, ka viņiem psiholoģijas piemērošanas zināšanas joprojām ir visai vājas.

Gunta Kraģe: – Spriežot pēc pēdējiem pētījumiem Latvijā skolotāju izglītībā, visnepieciešamākie kursi ir saistīti ar psiholoģiju. Psiholoģijas zināšanas arvien vairāk un vairāk nepieciešamas skolotāja darbā. Iespēja sagatavot šo Eiropas projektu ir arī dzīvošana līdzīgai laimam. Tas paver iespēju skolotājiem apgūt ko jaunu augstskolā un atsvaidzināt savas zināšanas, mazliet citādāk paskatīties uz darba dzīvi, savukārt augstskolas pasniedzējiem – pietuvināties skolai.

Augstskolā parasti jau piedāvā sagatavotus prakšu materiālus. Projektā, balstoties uz prakšu materiāliem, skolu skolotāji, kas būs prakšu vadītāji, izveidojuši savu skatījumu, kādai vajadzētu būt šai pirmajai praksei skolā, kā, viņuprāt, skolai vajadzētu uzņemt šo augstskolas studentu, kā iepazīties ar skolu, kādam būt studenta atbalstam skolā. Daugavpils Universitātes organizētajā konferencē maijā diskusijās atspoguļojās, ka problēmas studentu praksēs ir daudzās augstskolās, tādēļ tiek domāts, kā augstākās mācību iestādes

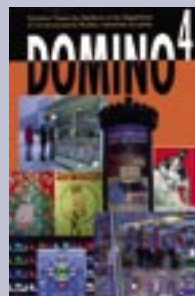
pilnveidot, lai students, topošais skolotājs, pirmo reizi skolā, kur viņš ir citā statusā, justos drošs.

Maija Dūka: – Ir ļoti svarīgi, lai skolā pret jauno skolotāju būtu labvēlīga attieksme. Ļoti svarīgs ir pirmais studenta pozitīvais iespaids par skolu, nodrošināšana ar atbalstu, lai jaunais skolotājs skolā būtu gaidīts.

Šobrīd vidējais skolotāja vecums skolā ir ap 50 gadu. Ļoti maz ir jaunu skolotāju, stipri gados ir 1.–4. klašu skolotāji. Viņu darbs nekādā gadījumā nav sliktāks, jo skolotāja darbs jau atkarīgs no paša cilvēka, nevis no viņa vecuma. Mazie bērni ir aktīvāki un prasa lielāku enerģiju. Ir iespējams ļoti spēcīgs lūzums, kad vienkārši nebūs, kas skolā strādā.

Indra Odiņa: – Mentoringa sistēmas izveide aizsākās 2002. gadā, kad Lielbritānijas Padome Latvijā uzsāka projektu, lai sakārtotu svešvalodu skolotāju mācību prakses. Tika noorganizētas divas 30 cilvēku grupas no 6 Latvijas pedagoģiskajām augstskolām, kas sagatavo angļu valodas skolotājus, un to sadarbības skolām. Mēs sākām mācīties pieredzējušu Ungārijas un Rumānijas mentoru treneru vadībā. Domājām, kā uzlabot svešvalodas metodikas kursus un saskaņot tos ar novērošanas praksēm un pedagoģiskajām praksēm un vienlaikus strādājām ar skolu mentoriem. 2003. gadā uzsāktajai iniciatīvai piebiedrojās Izglītības un zinātnes ministrija. Tad no jau izglītojamiem mentoriem tika izraudzīti 12 cilvēki, kuri varētu tikt apmācīti kā mentoru tālākizglītojami un turpināt izglītēt skolu mentorus citos mācību priekšmetos. Pašlaik esam 12 Izglītības ministrijas sertificēti mentoru izglītojami, no tiem divi strādā mūsu fakultātē. Ideja ir atbalstīt studentus, jaunos pedagogus, kas uzsāk darba gaitas skolā, neļaujot sevi imitēt un kopēt, bet palīdzot atrast veidu, kā attīstīties pašam. Kas attiecas uz MITS, ir paredzams, ka šis projekts palīdzēs ne tikai Latvijas Universitātes Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes studentiem, bet arī veicinās jau izstrādātās mentoringa sistēmas pilnveidi. Projekta novitāte ir arī izstrādātās studenta un mentora rokasgrāmatas pirmajai pedagoģiskajai praksei, kā arī studenta un mentora rokasgrāmatas. Projektā ir arī paredzētas īpašas nodarbības gan studentu, gan mentoru, gan docētāju sagatavošanai darbam ar jaunajiem dokumentiem pilnveidotajā pedagoģiskajā praksē.

22.05. Komunikācijas studiju nodaļa izdod studentu zinātniskos rakstus angļiski

Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas studiju nodaļa pirmo reizi angļu valodā ir izdevusi studentu zinātnisko rakstu krājumu «Domino». Tajā apkopotas pagājušā gadā notikušā starptautiskā komunikācijas un žurnālistikas studentu foruma *Be the First* dalībnieku publikācijas.

22.05. Universitātē viesojas Īrijas Valsts prezidente

Viņas Ekselence Īrijas Valsts prezidente Mērija Makalīze (*Mary McAleese*) uzstājās ar lekciju «Pārveidotā Īrija – mūsu Eiropas Savienības pieredze».

23.05. Studenti iepazīstina ar fakultātēm Vērmānes dārzā

Pie 15 informatīvajām teltīm studenti pulcināja studētārgbētājus un ziņkārīgos garāmgājējus. Tikmēr Vērmānes dārza estrādē gan esošos, gan nākamos studentus sveica rektors un Universitātes radošie kolektīvi.

23.05. Noskaidroti Latvijas Universitātes jauno grupu konkursa rezultāti

Pirmo vietu ieguva grupa *Das Sonntags Legion*, otro vietu – «Oranžās brīvdienas», bet trešo vietu – *Screaming Masterpiece*. Grupa *Medieval Child* ieguva SEB Unibankas specbalvu.

24.05. Latvijas Universitātes Botāniskajam dārzam – 85 gadi

Uz svinībām bija ieradušies gan tagadājie, gan bijušie dārza darbinieki, liels sveicēju pulks, kā arī dārza cienītāji, kas svētku noskaņā varēja priecāties par krāšņajiem rododendriem, ziedošajām ābelēm un smaržīgajiem ceriņiem.

Starptautiska atzinība par starptautiskas nozīmes veikumu

Aleksandrs VOROBOVS

Francijas Republikas Valsts prezidenta vārdā Francijas vēstnieks Latvijā Andrē Žans Liburels šovasar pasniedza Francijas Goda leģiona ordeni Latvijas Universitātes Fizikas institūta (FI) vadošajam pētniekam profesoram Agrim Gailītim. Augstais apbalvojums pasniegts par iniciatīvu, sadarbību un sasniegumiem, uzsākot īstenot Ampēra institūta ideju.

Ampēra institūta mērķis ir apvienot Latvijas un Francijas zinātnieku projektus magnētisma un šķidru metālu tehnoloģiju jomā, sadarbībā ar citām Eiropas Savienības (ES) valstīm Latvijā veidojot Eiropas mēroga zinātnisko pētījumu centru.

Francijas puse atzīmēja Aigara Gailīša vadībā veikto unikālo eksperimentu, kura gaitā pirmoreiz pasaules vēsturē zinātnieki eksperimentāli pamatoja hipotēzi par Zemes, citu kosmisko objektu un kosmiskās telpas magnētiskā lauka izcelšanās mehānismu. 1999. gada beigās šajā eksperimentā pirmo reizi laboratorijas apstākļos, cirkulējot šķidram elektrovadītājam, izdevās radīt magnētisko lauku. Par vienas no visnenāk novērotās fizikas parādības, Zemes magnētiskā lauka, eksperimentālu modeli, kas ir Agra Gailīša mūža darbs, ir piešķirts ordenis un medaļa.

Intervijā ar Latvijas Universitātes Fizikas institūta kādreizējo direktoru, tagad FI direktora vietnieku Agri Gailīti, kas institūtā vada fizikas teorētiķu grupu, FI vadošais pētnieks pastāstīja, ka dinamisko efektu apstiprināja teorētiskos minējumus par Zemes magnētisko lauku. Eksperimentāli modelētās konvekcijas kolonnas iekšpusē notiekošo kustību viņš tēlaini salīdzina ar gaļas maļamo mašīnu. Profesors Agris Gailītis arī saskata dinamisko eksperimenta satura līdzību ar nesen atklātā bispilārā miglāja dabu.

– Pastāstiet par saviem skolas gadiem Siguldā! Vai jums ar brāli Modri Gailīti, arī fiziķi teorētiķi, bija sacensība par labākā skolas fiziķa godu?

– Tādas sacensības, kurš no mums būs labāks un kurš kuru pārspēs, nebija. Cits jautājums ir par to, kā skolēnam klājas mūsdienās un kā viņam klājas pēckāra laikā. Arī toreiz ne visi gribēja mācīties tieši to, ko māca skolā. Pirmajā klasē neesmu vispār gājis, jo vācu

laikā par tādu uzskatīja sagatavošanas grupu bērnu dārzā, tāpēc sāku iet uzreiz otrajā klasē.

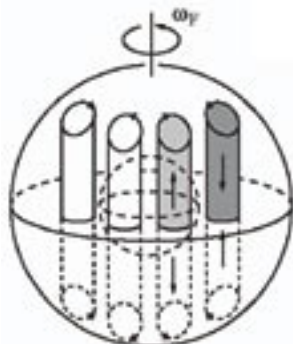
Skolēniem vajag lasīt. Bet kādas grāmatas tad tolaik bija dabūjamas un ko lika lasīt? «Timurs un viņa komanda», «Dzelzs straume», «Zelta zvaigznes kavalieris» u. c. Tā bija komunistu deformēta idejiskā literatūra. Man un manam brālim, protams, tas absolūti nepatika. Bet bija atrodamas arī pirms kara izdotās grāmatas – lauksaimniekiem par traktora uzbūvi, par tā motoru un tamlīdzīgi. Man šīs grāmatas likās daudz saistošākas.

– Vai tas noteica izvēli par labu fizikas studēšanai?

– Kad skolā sāka mācīt fiziku, tā bija daudz tuvāka nekā Jevgeņijs Ņegins. Tā arī izvēlējās fiziku. Matemātika kaulus nelauza. Skolas laikā Rīgā notika mācību olimpiādes, ir bijušas arī pirmās vietas kā fizikā, tā matemātikā. Tad abi ar brāli atnācām uz Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultāti (FMF).

– Kā nonācāt pie eksperimentāliem pētījumiem par Zemes magnētisko lauku?

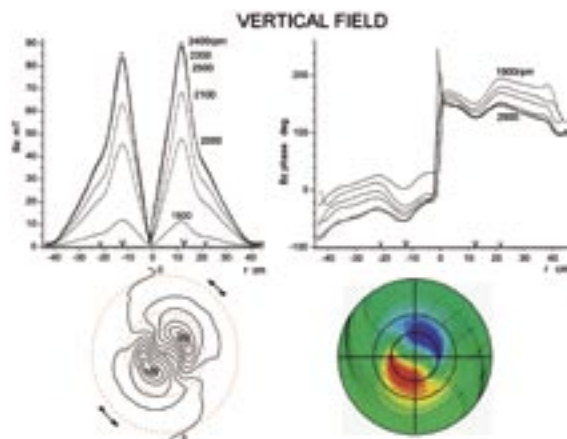
– 1958. gadā pabeidzu FMF piecu gadu fizikas studijas. Toreiz fiziķiem bija trīs specializācijas iespējas. Viena saucās «Cietvielu fizika», bet tās nebija lietas, ar ko tagad nodarbojas Cietvielu fizikas institūtā. Tur pētīja, kā stiepgas dzelzs, kā to liec, kādi kristāli veidojas. Būtībā tāds inženiertipa virziens. Otra iespēja bija optika, šīs specializācijas vadītājs Ludvigs Jansons diemžēl aizgāja no fakultātes, pirms es absolvēju studijas. Pēdējā bija teorētiskā fizika, kas bija virzīta uz kvantu mehāniku. Es izvēlējās trešo. Bija zināmas pārdomas – vai ņemt optiku vai teorētisko fiziku, tomēr izvēlējās pēdējo un savu izvēli nenožēloju.

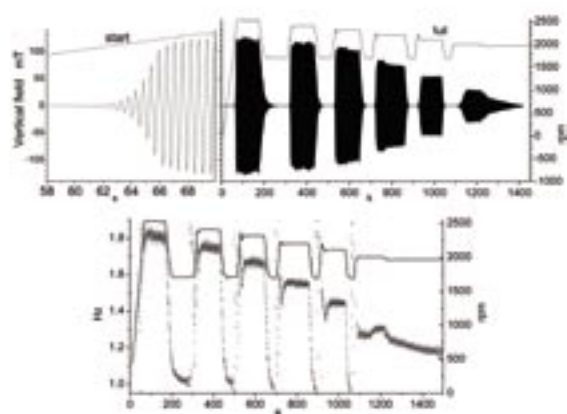
Cikloni un anticikloni, kuri atmosfērā ir gandrīz plakani gar pašu Zemes virsu, Zemes kodola iegūst garu cilindru formu

Viedoklis LU Atomfizikas un spektroskopijas institūta vadošā pētniece profesore **Erna Karule-Gailīte** par savu vīru **Agri Gailīti**:

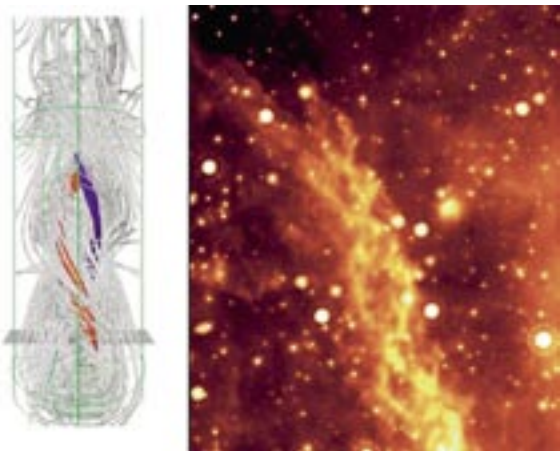
«Viņu ar brāli jau no skolas gadiem vienoja patiesa interese par dabaszinātnēm. Interese un ļoti daudz darba ir Agra panākumu pamats. Prot izjaukt auto un to salabot. Kā pats saka – ja neprastu to jaukt un labot, nebūtu varējis veikt dinamisko eksperimentu, kas izskaidro, kā var rasties Zemes magnētiskais lauks. Tas ir darbs visa viņa mūža garumā. Viņš vienlaikus ir gan teorētiķis, gan eksperimentētājs, un tas fizikā ir liels retums.»

Magnētiskā lauka aina (lejā pa kreisi), ko zīmējusi datorprogramma no eksperimentā iegūtiem mērījumiem (augšā) principā sakrīt ar teorētiski aprēķināto (lejā pa labi)

Eksperimenta laikā mērīerīču nolasīto datu grafiskais pieraksts (magnētiskā lauka amplitūdas (eksperimenta 58. līdz 70. sekunde un visā eksperimenta gaitā) augšā un frekvences grafiki lejā)

Magnētiskā lauka līnijas Salaspils eksperimenta datorsimulācijā (pa kreisi) un nesen atklātais disipilārais miglājs, kurā Aigars Gailītis saskata līdzību ar dinamo eksperimenta būtību (pa labi). Par to Aigars Gailītis saka: «Mums nebija domas dinamo eksperimentā atveidot reāli dabā eksistējošu objektu. Mērķis bija parādīt, ka magnētisko lauku var ģenerēt, ja kustina izkausētu nātriju. Izrādījās, ka mūsu iegūtai struktūrai tomēr ir atrodams kaut kas līdzīgs dabā. Tā sauktā bispilārā miglājā arī ir divas savitas spirāles. Tas ir milzīgi liels veidojums, kas atrodas tuvu mūsu Galaktikas centram. Tas ir tik liels, ka šo veidojumu nevar izskaidrot ar gravitācijas apsvērumiem. Vienīgais izskaidrojums – magnētiskā lauka konfigurācija tajā.»

virsas. Laboratorijā nātrijam varam sasniegt 20 līdz 25 m/s. Abi šie faktori darbojas mūsu labā. Taču mums ir daudz mazāks ierīces izmērs. Dabā kolonnas rodas, kā pagadās, bet eksperimentā ar datoru piemeklējam efektīvākos kolonnas modeļa parametrus, sasniedzot lauka ģenerāciju.

Cilindrā iespīlējam vienu šādu kolonnu. Lai nodrošinātu kustību, augšā nostiprinājam propelleru ar diviem 100 kW motoriem. Protams, Zemes iekšpusē propellera nav, tur kustība rodas termisku procesu un ķīmiskas nelīdzsvarotības pēc. Zīmējumā ir bāka ar diviem kubikmetriem nātrija. Salaspilī tādu ir trīs – divas pa kubikmetram un viena ap 300 litriem. Cilindrs ir apfīts ar alumīnija foliju, lai noturētu siltumu – lai nātrijs izkustu, tas jāsasilda vismaz pāri par 100°C, eksperimentā sākām ar 120°C. Ja mēģina iztikt ar 100, kādā vietā var palikt ciets nātrija gabals, kas var kur ieķerties, radot nevēlamus tehniskus sarežģījumus.

Lai izveidotos kaut kas līdzīgs tai ietekmei, ko cikloni un anticikloni rada Zemes dzīlēs, vajag lejup un augšup vērstu šķidrā nātrija kustību. Šī kustība notiek divās iekšējās cilindriskās sienās, kuru diametri ir 25 un 42 cm. Kustība iet uz leju no propellera un tad pagriežas uz augšu. Modelējot bija jāņem vērā arī tāds apstāklis, ka kustība centrā notiek pa spirāli. Aiz propellera novietojām lāpstiņas, kas iegriež plūsmu. Griešanās līdz cilindra apakšai saglabājas tikai inerces pēc. Ārējā tilpumā nātrijs palika nekustīgs. Nolūks tam tāds, ka radīsies elektriskā strāva, kam nepieciešama vieta, kur noslēgties. Lai eksperimentālo modeli varētu iedarbināt pie mazākām jaudām, matemātiski tika optimizēts samērs starp rādījumiem un lāpstiņu pagriezienu leņķi. Īsumā – visa parādība tika iepriekš aprēķināta ar matemātisku modeli. Un, kad eksperimentu palaida, aprēķins pilnīgi apstiprinājās.

– Kādā veidā no šīs iekārtas nolasījāt vajadzīgo informāciju?

– Visā šajā eksperimentālajā iekārtā ir salikti aptuveni 80 dažādi magnētiskā lauka mērāparāti. Iekārtas iekšpusē ir viens jutīgs magnētiskā lauka mērītājs. Lai iekšējā konstrukcija nevibrētu, to fiksējam ar astoņiem atbalstītājiem. Atbalsti ir ārpusē atvērtas caurules ar tukšu vidu. Tajos tad ievietojām iekšējos magnētiskā lauka mērītājus. Tieši nātrijā tos mērkāt nevar – intensīvā plūsma tos salauzīs. Mazāk jutīgi magnētiskā lauka mērītāji ir vienkāršas spolītes, tītas no tievas vara stieples. Var jau lietot arī Holla devēju, bet tā uzrādītie rezultāti atkarīgi no temperatūras, kas motoru lielās jaudas un nepietiekamās dzesēšanas dēļ strauji aug. Tādējādi rezultāts ir jāpārreķina. Ar spolīti šī lieta ir vienkāršāka. Tiesa, spolīte rāda nevis pašu magnētisko lauku, bet tā atvasinājumu pēc laika, kuru pieraksta ar īpašu datorprogrammu, sauktu par ātro Furjē transformāciju.

– Ko pieraksta šīs daudzās mērīerīces?

– Kad propellera ātrums pārsniedz kritisko līmeni – 1 800 apgriezienu minūtē –, sākumā mērīerīces magnētiskā lauka izmaiņas neuzrāda. Taču pēc brīža jutīgā mērīerīce sāk rādīt oscilogrāfam līdzīgu ainu. Drīz instruments pārslogojas. Tad lauka izmaiņas uztver arī spolītes. Šis eksperiments ilgst 10 līdz 15 minūtes atkarībā no tā, cik lielā mērā tiek pārsniegts kritiskais motora griešanās ātrums. Eksperimenta laikā griežas propelleri, kas dzen gaisu pa spirālveida tuneli kolonnā uz leju. Kritiskais ātrums ir vēja plūsmai, jo, ja gaiss tiek dzīts pārāk ātri, iekšā viss sasilst un mērīerīces uzrāda nepareizus datus. Ja to darbina ar pilnu jaudu, iekārta sasilst jau 10 minūtēs. Eksperimentā nolasītie mērīerīču rādītāji skaidri demonstrē,

kā, šķidram Na intensīvi kustoties, rodas magnētiskais lauks.

Iegūtie rezultāti saskan ar fizikas teoriju. Magnētiskajam laukam un tā atvasinājumam pēc teorijas jāmainās sinusoidāli. Iekšējā plūsma griežas pa spirāli, tad magnētiskā lauka aina griežas līdzī. Iekārtas ārpusē uzstādīta spolīte uzrāda gandrīz ideālu sinusoīdu, iekšpusē – nedaudz iegremdētās spolītes saglabā sinusoidālo formu, taču, jo dziļāk spolīte ir ievietota iekārtā, jo vairāk tās nolasītajā magnētiskā lauka ainā ir kropļojumu, skaidri redzamas novirzes no sinusoidālās formas. Kropļojumi rodas tādēļ, ka saskaitās divi efekti – iekārtas veidots magnētiskais lauks un lauka deformācijas, ko rada Na plūsmas turbulence. Arī Zemes magnētiskajam laukam pastāv dažādas anomālijas un variācijas, tas nav burtiski dipola lauks, kas turklāt laikā mainās. Šis parādības eksperiments zināmā mērā reproducē.

– Kā vēl sekojat līdzī magnētiskā lauka ainai eksperimenta laikā?

– Ir iespēja spolītēm braukt šķērsām cauri kolonnai, tādējādi pierakstot magnētisko lauku dažādos punktos un parādot tā atkarību no vietas. Dinamo eksperimenta iekārtā ir iespēja Holla devējam braukt arī vertikālā virzienā gar šo kolonnu, taču ārpus tās. Atklājās, ka iekšpusē lauks sasniedz vērā ņemamu amplitūdu, kas ir aptuveni sadzīves magnētu lauka rādītāja līmenī. Paātrinot propelleri, šī amplitūda seko apgriezieniem. Turot apgriezienus konstantus, iegūtais lauks nedaudz haotiski svārstās. Apgriezienu skaitu nolaižot zem kritiskā līmeņa, magnētiskais lauks eksponenciāli zūd. Tā to var atkārtot vairākas reizes, taču, iekārtai sasilstot, efekts ar katru reizi ir mazāks, līdz magnētiskais lauks izzūd pavisam. Kā to nosaka teorija, amplitūdas maksimumu spolīte, kas kustas horizontāli, sasniedz brīdī, kad tā šķērso iekšējo cilindrisko sienu, un tad lauks krīt. Kolonnas centrā tam jābūt nullei. Eksperimentā vertikālam laukam nulle ir tuvu centram, bet ne gluži tur.

Līdzīgi arī ar magnētiskā lauka frekvenci. Motora apgriezienu skaitam pieaugot, aug arī frekvence. Lai arī jutīgā mērierīce eksperimenta laikā piesātinās, magnētiskā lauka nulles punktus tā konstatē diezgan labi. Tāpat kā lauka amplitūda, arī frekvence, iekārtai sasilstot, krīt.

Eksperiments notiek uz Zemes, un jutīgā mērierīce rāda Zemes

magnētisko lauku, vēl pirms propellers sāk griezties. Mērierīce fiksē procesu, kad, propelleram sasniedzot aptuveni pusi no kritiskiem apgriezieniem, Na plūsma Zemes magnētisko lauku burtiski izspiež ārā no iekārtas un paliek tikai sīkas instrumenta nulles perturbācijas. No šīm mazajām magnētiskā lauka perturbācijām līdz lauka maksimumam magnētiskais lauks pieaug apmēram 100 000 reižu.

– Kāda ir šī eksperimenta vēsture?

– Primitīvās teorijas līmenī, ka to var izdarīt, pozitīvs eksperimenta rezultāts iegūts jau 1977. gadā. Daži apgalvo, ka tas bija fizikai labvēlīgs periods, bet vismaz mēs nekādi nevarējām panākt, lai šo neviena nepasūtīto eksperimentu realizē. Tas pārsniedz viena cilvēka iespējas – 2 m³ nātrija, 300 kg dzelzs. No 1994. gada pagāja pieci gadi, kamēr divi meistari uzbūvēja eksperimentālo iekārtu.

– Ko jums nozīmē Francijas prezidenta vārdā piešķirtais ordenis?

– MHD pašreiz ir FI pamatvirziens. Kolēģiem, kas tur darbojušies, MHD bija sirdij daudz tuvāka, bet man tas bija tikai šis viens eksperiments. Ordenis nozīmē, ka šī lieta ir atzīta, par to man ir prieks. Protams, gribētu pateikties Francijas pusei par interesi un atbalstu Ampēra institūtam.

– Kā, jūsuprāt, nākotnē varētu attīstīties Ampēra institūts?

– Jāatzīmē, ka vārdu «institūts» Latvijā un Francijā izprot atšķirīgi. Ampēra institūts ir drīzāk institūcija, nevis institūts mūsu izpratnē. Ne vienmēr Francijā ar šo vārdu saprot, ka tiek dibināta atsevišķa iestāde ar priekšniecību un ēku. Tas ir darbības projekts. Ja darbība attīstās – var arī veidot institūciju latviešu izpratnē, taču tas nav primārais. Ampēra institūts attīstīs Latvijas–Francijas sadarbību MHD jomā, paplašinot jau esošo darbību. FI ir daudz projektu, tostarp izkausētu metālu lietošana dažādās tehniskās ierīcēs un fizikālos eksperimentos, arī kodolpētniecībā.

Visas šīs ieceres varētu realizēt, taču Salaspilij ir virkne problēmu – to visu lietu apgrūstina tāda FI īpatnība, ka esam patālu no Universitātes, turklāt paši esam jau veci. Lai šos projektus attīstītu, mums vajadzētu piesaistīt studentus, bet viņi lekciju starplaikā uz Salaspili atbraukt nespēj. Studentus labprāt pieņemtu, arī piemaksātu, lai viņi ietu pa MHD līniju, pārnāktu mūsu ticībā. **U**

28.05.

Japānas imperatoru pāris viesojas Latvijas Universitātē

Japānas imperators Akihito un imperatore Mičiko vizītes laikā tikās ar Latvijas Universitātes Japānas studiju studentiem un arī ar Universitātes vadību.

29.05.

Vairai Viķei-Freibergai pasniegtas Latvijas Universitātes augstākais apbalvojums

Latvijas Universitātes bijušais rektors profesors Ivars Lācis pasniedza bijušajai Latvijas Valsts prezidentei Vairai Viķei-Freibergai Latvijas Universitātes goda doktora titulu.

30.05.

Runu krājums par Valsts prezidentes prezidentūras laiku

30. maijā Sociālo zinātņu fakultātē notika bijušās Valsts prezidentes Vairas Viķes-Freibergas prezidentūras runu krājuma «V.V.-F. 4plus4 ∞» atvēršanas svētki.

31.05.

Desmitais Tējkannu festivāls Latvijas Universitātē

Pie Latvijas Universitātes galvenās ēkas notika desmitā lielā Tējkannu parādē. Tajā savus darbus bija izstādījuši dažādu fakultāšu C daļas studiju kursa studenti, kuri izvēlējušies apgūt keramikas mākslu pie docentes Helgas Ingeborgas Melnbārdes.

15.06.

Izlaidumu laiks Latvijas Universitātē

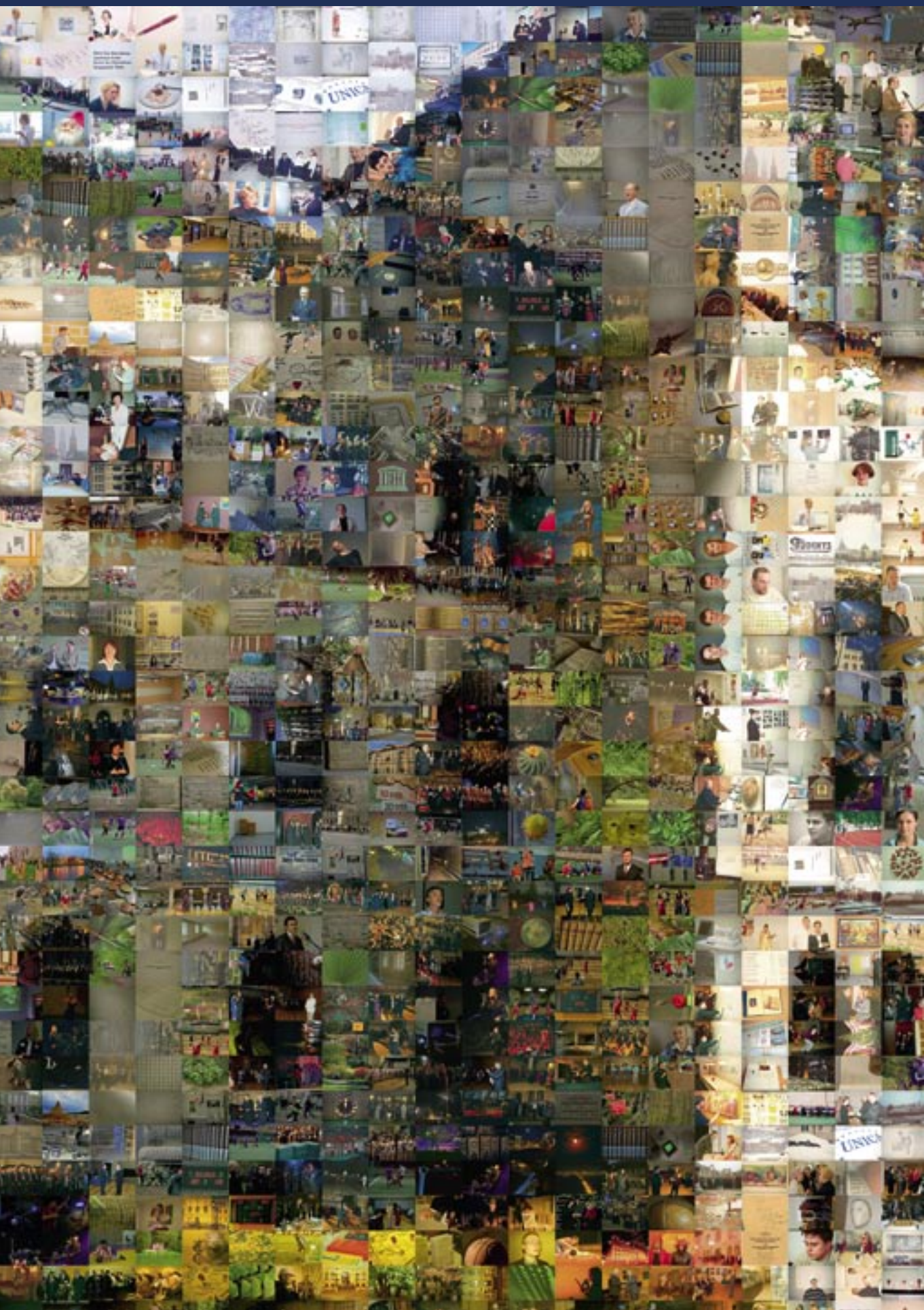
No 15. jūnija līdz 6. jūlijam Latvijas Universitātē notika 38 svinīgi izlaidumi un diplomus saņēma Latvijas Universitātes 13 fakultāšu studenti.

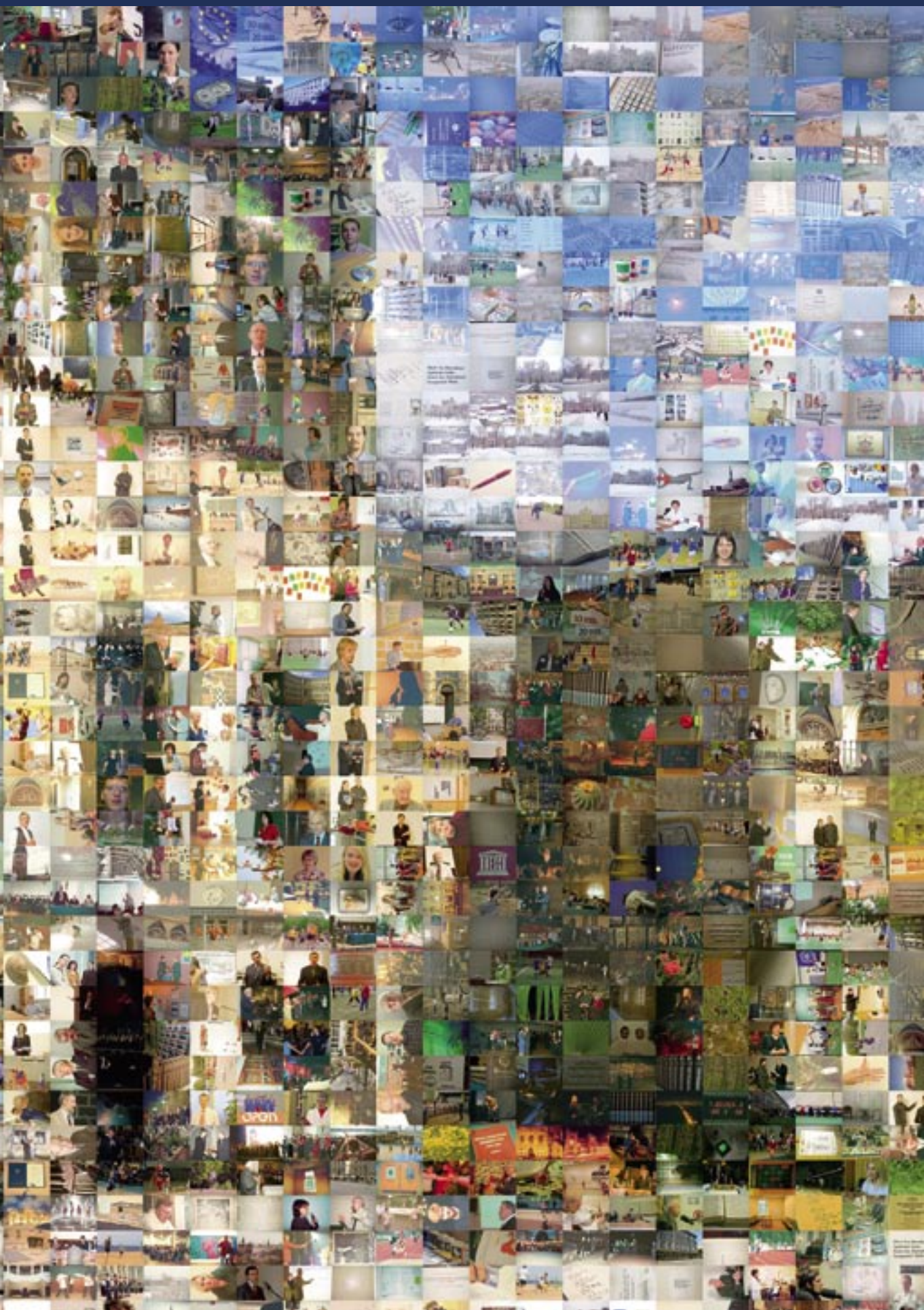
12.06.

Iznāk rakstu krājums «Pretestība sabiedrības integrācijai: cēloņi un sekas»

Filozofijas un socioloģijas institūta zinātnieku grupa Dr. hist. Leo Dribina vadībā grāmatā analizējusi, kāpēc vērojama pretestība sabiedrības integrācijai. Tā ir problēma, kas satrauc Latvijas sabiedrību.

Nospodrināt pērli

Morberga vasarnīca ap 1880. gadu,
foto no Jūrmalas būvvaldes arhīva

Universitātes mantotā Kristapa Morberga vasarnīca Jūrmalā tuvākajā nākotnē atgūs savu seno spozmi

Karīna OBORUNE

Pārdzīvojusi divus pasaules karus, divas gadsimtu mijas, divas Latvijas neatkarības pasludināšanas un padomju laikus, zaudējusi agrāko greznību, bet uzkrājusi raibu kultūrlāni, Morberga vasarnīca sagaidījusi lielās pārmaiņas un drīz atgūs pelnīto spozmi.

Kristaps Morbegs (1844–1928) studentiem ir pazīstams kā Latvijas Universitātes lielākais mecenāts. Viņš *Alma Mater* novēlējis astoņus īpašumus. Viens no interesantākajiem un vecākajiem īpašumiem ir Universitātei novēlētā vasarnīca un botāniskais dārzs Jūrmalā, Dzintaru prospektā 52/54; tas ir valsts nozīmes kultūras piemineklis. Vasarnīca ir nominēta iekļaušanai arī vēsturisko kūrortpilsētas apbūves UNESCO pasaules ievērojamo vietu un dabas mantojuma sarakstā.

Divstāvu koka dzīvojamā ēka Dzintaros tika uzcelta 1882. gadā, iedvesmu smēloties Tjūdor gotikas stilā, konkrēti – iedvesmas avots ir Bābelsbergas pils, Vācijas neogotiskās arhitektūras pērle, kas atrodas Potsdamā un ko radījis vācu arhitekts Karls Frīdrihs Šinkels. Lai arī vasarnīcu laika zobs nav saudzējis, daudzas interjera detaļas ir nopostītas un tā ir pārcietusi dažnedažādus iemītniekus, tomēr ēka joprojām ir spilgts arhitektūras un lietišķi dekoratīvās mākslas paraugs un viena no izcilākajām koka arhitektūras pērlēm Jūrmalā un Latvijā. Dažas ēkas detaļas ir pārdzīvojušas vairāk nekā gadsimtu. Unikālākā no tām ir tālaika, 19. gadsimta 70. gadu, tehnoloģiskais avangards – milzīgs

logs ar 7 mm biezu stiklu. Šis logs nav mainīts kopš paša Morberga laikiem.

Kur rodas stipendijas?

Ik gadu gan pamatstudiju, gan maģistrantūras, gan doktorantūras studenti no Latvijas Universitātes un citām augstskolām var pieteikties Universitātes fonda izsludinātajai Morberga stipendijai. Taču diezgan maz ir to studentu, kas zina, ka līdzekļi stipendijām nāk no noguldījuma uzkrājumu procentiem un astoņu nekustamo īpašumu apsaimniekošanas. Šos īpašumus K. Morbergs novēlēja savā testamentā Latvijas Universitātei. Lai tie būtu ienākumu avots stipendiju nodrošināšanai, nevis nestu zaudējumus, tie jāsaved kārtībā un sekmīgi jāapsaimnieko.

2002. gadā veikta vasarnīcas kompleksa ēku arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un objekta attīstības analīze, bet 2004. gadā – visu kompleksa ēku arhitektoniskā mērīšana. 2005. gadā kompleksam izstrādāta saglabāšanas un attīstības koncepcija. Projektēšanas biroja SIA «Konvents» arhitekti Ināra Caunīte un Pēteris Blūms šobrīd strādā pie restaurācijas būvprojekta izstrādes. Arhitekts Pēteris Blūms un viņa vadītais arhitektu birojs «Konvents» ar mecenāta Kristapa Morberga vasarnīcas ēkas izpēti un projektiem ir saistīts jau sešus gadus. Par restaurācijas darbu veikšanu līgums parakstīts ar būvuzņēmumu SIA «Gavars». Restaurācijas darbus paredzēts pabeigt 2008. gada augustā. Morberga vasarnīcas kompleksa rekonstrukcija un restaurācija ieguva arī «akadēmisku dimensiju» – tā bija

Rīgas Tehniskās universitātes arhitektūras specialitātes diplomandes, nu jau arhitektes Ilzes Lapiņas diplomdarba tēma.

Kādu ieraudzīsim Morberga vasarnīcu pēc gada?

Laimdota Šnīdere, Latvijas Universitātes Nekustamā īpašuma aģentūras valdes priekšsēdētāja, norāda, ka projektā plānots vēsturisko ēku restaurēt. Hronoloģiski vecākajā ansambļa ēkā, kas bija uzcelta, pirms K. Morbergs iegādājās šo īpašumu, t. s. Šutovas mājā plānots izveidot četrus viesu dzīvokļus «Jūrmalas stilā». Iecerēts saglabāt gan pašreizējo, gan iespēju robežās atjaunot vēsturisko labiekārtojumu, izmantojot fotogrāfijas un aculiecinieku stāstus. Tiks atjaunots arī viens no mecenāta lielākajiem lepnumiem – Augustes Morbergas (K. Morberga sievas) botāniskais dārzs ar retām augu sugām, no jauna izveidojot tā sākotnējo plānojumu. Darbi pie botāniskā dārza rekonstrukcijas un saglabāto sugu revitalizācijas tiks uzsākti 2008. gada pavasarī, bet ēku restaurācijas būvdarbi šā gada septembrī – jūnā seguma maiņa, detalizēta izpēte, padomju laiku uzslāņojumu demontāžas darbi iekštelpās un ārtelpās, detaļu restaurācija. Kā galvenās mākslinieciskās vērtības var minēt griestu gleznojumus, daudzkrāsainas neorenesanses podiņu krāsnis un kamīnus, parketus, vitrāžas, oriģinālas durvis, logu stiklojumus, oriģinālas dēļu grīdas un virkni sīkdaļu, kas tiks restaurētas un saglabātas, tādējādi veidojot ļoti autentisku Kristapa Morberga personības liecinieku un sava laika kultūras pieminekli.

Arhitekts **Pēteris BLŪMS** un viņa vadītais arhitektu birojs «Konvents» ar Morberga vasarnīcas vēstures pētniecību un restaurācijas iecerēm nodarbojas jau sešus gadus un kļuvis gandrīz par šī projekta «sinonīmu». Arhitekts stāsta par vasarnīcas kultūrvēsturisko nozīmi un restaurācijas darbu detaļām.

– **Veicot restaurācijas darbus ir iecerēts saglabāt gan pašreizējo, gan iespēju robežās atjaunot sākotnējo izskatu, izmantojot fotogrāfijas un aculiecinieku stāstus. Kādas dokumentālās liecības tiks izmantotas, veicot restaurācijas darbus?**

– Ir saglabāties diezgan maz dokumentālu liecību par K. Morberga vasarnīcu. Kopumā var uzskaitīt senas 4–5 fotogrāfijas. Viena no tām ir izcilas kvalitātes lielformāta J. Šulca fotodarbnīcas oriģināls, kas grezno Jūrmalas būvvaldes Kultūrvēsturiskās vides daļas vadītājas Anitas Naudišas kabinetu. Šī fotogrāfija ir uzņemta 19. gs. 80. gados, un tajā ir attēlota ēka no ielas puses. Otra fotogrāfija, kas izdota kā pastkarte, uzņemta 20. gadsimta sākumā, un tajā labi redzams šobrīd zudušais dīķis un siltumnīcas ēkas. Vēl Nacionālajā vēstures muzejā saglabājušies divi Tukuma skolotāja Emīla Šmita fotogrāfiju negatīvi, tur mēs varam ieraudzīt, kā šis «mazais gotiskais cietoksnis» izskatījies no meža puses.

– **Pastāstiet sīkāk par vasarnīcas arhitektonisko risinājumu – neogotikas stilu.**

– K. Morberga vasarnīca ir celta 19. gs. nogalē, kad viens no aktuālākajiem stiliem arhitektūrā bija historicisms – gotikas un romantisma atdzimšana, kas

izpaudās neogotikas un neoromantisma stilā. Tādējādi K. Morberga vasaras rezidence Jūrmalā bija piederīga laikmeta garam – celta angļu neogotikas, bet vēl precīzāk – Tjūdor gotikas stilā. Nav tieši pierādīts, kur tika smelta ideja vasarnīcas arhitektoniskajam risinājumam, taču pastāv iespēja, ka K. Morbergu iespaidoja Karla Frīdriha Šinkela radītā Vācijas neogotiskās arhitektūras pērle Tjūdor gotikas stilā, Bābelsbergas pils Potsdamā. Viena no versijām ir, ka K. Morbergs, studējot arhitektūru Berlīnē, apmeklēja Bābelsbergas pili Potsdamā, kur iespaidojies no šī grandiozā neogotikas šedevra arhitektūras. Šinkels Bābelsbergu cēlis 19. gs. 30. gados, pēc tam tā tikusi papildināta. Arī tā ir tieša līdzība ar Morberga vasarnīcu, kas ik pa brīdim ieguvusi kādus jaunus papildinājumus.

– **Divstāvu koka dzīvojamā ēka tika uzcelta 1882. gadā. Kāds bija sākotnējais ēkas izskats?**

– Sākumā vasaras rezidence bija reprezentabla ēka, celta klasiskā stilā ar mazāku telpu skaitu nekā mūsdienās. Pirmā stāva ēdamistaba sākotnēji bijusi pēc mūsdienu izpratnes lodžija – ailās nebija logu. Tuvojoties ziemei, ielika aizvitrņus, bet ap gadsimtu miju logi tomēr tika ielikti. Vasarnīca sākumā tika izbūvēta atbilstoši dienvidu, nevis ziemeļu klimatam, tāpēc, iespējams, diezgan auksto apstākļu dēļ, it īpaši ziemā, ēka tika apšūta ar dzelzs skārda loksnēm 19. gs. 80.–90. gados.

– **Kas notiks ar grīdas segumu? Vai arī tas tiks saglabāts autentiskā izskatā?**

– Restaurētas tiks arī divas tualetes telpas, kur ir saglabājusies oriģināla marmora grīda, citās telpās ir parkets un dēļu grīda. Divās telpās ir atrodama dēļu grīda, kur redzam tā saucamo iluzoro parketu,

Skats uz Morberga vasarnīcu 20. gs. sākumā; priekšplānā – siltumnīcas ēkas galvenā fasāde pret Dzintaru prospektu un dīķis, kas 20. gs. 70. gados aizbērts, bet tiks atjaunots. Reprodukcija no SIA «Konvents» arhīva

ko uzklāja kā sava veida grīdas apgleznojumu, kas ir raksturīgs kopš 19. gs. vidus. Galvenais uzdevums ir saglabāt pēc iespējas vairāk K. Morberga iecerētās un viņa laika oriģinālās detaļas kā kultūras mantojumu.

– Tiks atjaunots arī viens no mecenāta lielākajiem lepnumiem – Augustes Morbergas botānis-
kaisis dārzs ar retām augu sugām. Kā šobrīd norit dar-
bi pie botāniskā dārza rekonstrukcijas plānojuma?

– Botānisks dārzs ir relatīvi maz pārveidots pēc Otrā pasaules kara, jo par to varētu liecināt dārza ce-
liņu dzelzs lokšņu apmalojumi, kas ir saglabājušies,
un dīķa atrašanās vieta. Ir plānota botāniskā dārza at-
jaunošana, taču mums jāreķinās ar to, ka no Morbergu
dārza atlikuši, iespējams, kādi 4–5 koki, bet plānoju-
mu laikam spēsim atjaunot gandrīz pilnībā. Pēc foto-
grāfijas, kurā vislabāk saskatāms botānisks dārzs,
var spriest, ka no K. Morberga laikiem varētu būt sa-
glabājušies savās vietās daži ceriņkrūmi, citas audzes.

Fragmentos ir saglabājušies arī strūklaka. Šīs
strūklakas autors ir Augusts Folcs (1851–1926), pazīs-
tams 19. gs. Rīgas tēlnieks, darbojies arī būvplastikā
un fasādes darbos. Daži no Folca veikumiem Rīgā ir
strūklaka Nimfa, kas atrodas skvērā pie Nacionālās
operas, Rolanda statuja Rātslaukumā, Atlantū figūras
pie Nacionālā teātra fasādes, Valsts Mākslas muzeja
centrālā frontona skulpturālā grupa, kolonnas, kāpnes
un obelisks u. c. Strūklaka jau tika restaurēta pirms 25
gadiem, taču tā jārestaurē arī tagad.

– Kāpēc var teikt, ka ēkā savā ziņā ir atrodama
oriģināla logu kolekcija?

– Jā, būtu jāakcentē to autentiskums un tipu
daudzveidība – kopumā var uzskaitīt apmēram des-
mit tipus – gan arkveidīgi, gan taisnstūra, gan seg-
menta formas u. c. Iespējams, ka K. Morbergs ir bijis
pirmais būvnieks, kas ir izmantojis lielos vienlaidu
stiklus Latvijā (pēc izmēriem 2,70 x 2,20 m, biezums
līdz 8–10 mm). Ir logi, kas šobrīd atrodas sliktā stā-
voklī, taču tie arī tiks restaurēti.

Viesistabas logs, oriģināla konstrukcija un stikls. Neogotika,
19. gs. 80. gadi. Senākais Latvijā zināmais vitrīnas formāta
logs ar vienlaidu stiklojumu. Foto: Jānis Blūms

– Projektā plānots vēsturisko ēku restaurēt, tajā
skaitā hronoloģiski vecākajā ansambļa ēkā, kas bija
uzcelta, pirms K. Morbergs iegādājās šo īpašumu, –
t. s. Šutovas, mājā plānots izveidot četrus viesu dzī-
vokļus «Jūrmalas stilā». Bet kādas funkcijas pildīs
K. Morberga vasarnīcas ēka?

– Ēka ir kultūras vēstures piemineklis, kas pēc
restaurācijas būs tūrisma piesaistes objekts, kā arī
noderēs Latvijas Universitātes reprezentācijas vaja-
dzībām. Svarīga ir mūsu tolerance, jo šai ēkai ir ļoti

Griestu gleznojums

liela vērtība kā laikmeta un konkrētas personības liecībai. Mums būtu jāsaģlabā tā sajūta, ar kādu mūsu priekšteči tajā iegāja pirms vairāk nekā gadsimta. Kaut ko nāksies nedaudz mainīt, neuzkrītoši, protams, jo katrs laiks nāk ar savām kategoriskām prasībām. Arī Morbergs savā mājā daudz ko tika mainījis, piemēram, interjeru

apdari, kolorītu. Mēs vēlamies saglabāt vasarnīcas ēku tādā izskatā, kādā to atstājis Kristaps Morbergs, lai vēlāk mūsu pēctečiem būtu iespēja pētīt senākos, pirmatnējos «muzeālos» slāņus un latviešu valodā lasīt 19. gs. avīzes, ko varam atrast zem pirmajām tapetēm. Tās ir avīzes, ko lasījis Kristaps Morbergs un viņa Auguste. **UA**

20.06. Iznāk Sengrieķu-latviešu īpašvārdu vārdnīca

Grāmatas izdevējs, Filozofijas un socioloģijas institūts, ar sengrieķu kultūras un filozofijas pētniecību nodarbojas vairāk nekā 20 gadus, un pa šo laiku iznākušas vairākas šai tematikai veltītas grāmatas, kā arī neskaitāmas publikācijas.

19.06. Iznāk grāmata «Parlamentārais diskurss Latvijā»

Latvijas Universitātes Akadēmiskā apgāda izdotā grāmata ir Universitātes pētnieciskā projekta «Politiskais diskurss Latvijā: dienaskārtība, aktori, kultūra» rezultāts. Šajā projektā piedalījās ne tikai pētnieki no Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes, bet arī no Rīgas Stradiņa universitātes un Vidzemes Augstskolas.

13.07. Universitātes portāls piedalās starptautiskā interneta resursu konkursa finālā

Pasaules Elektronisko mediju un interneta lapu konkursā «Elektronisko mediju balva 2007» nominācijā «E-zinātne» Latvijas atlases kārtā par labāko atzīts Latvijas Universitātes portāls. Tas dod portālam iespēju piedalīties starptautiskā konkursā *World Summit Award* un sacensties ar citu dalībnieku projektiem no 168 pasaules valstīm.

16.07. Prof. Agrim Gailītim piešķirta Francijas Goda leģiona ordeņa virsnieka pakāpe Francijas Republikas Valsts prezidenta vārdā

Francijas Republikas vēstnieks Latvijā Andrē Žans Liburels pasniedza Francijas Goda Leģiona ordeni Latvijas Universitātes Fizikas institūta zinātniekam, LZA akadēmiķim profesoram Agrim Gailītim.

19.07. Studenti apsteidz vilcienu

19. jūlijā vairāki jaunieši pēc Ekonomikas un vadības fakultātes studenta Krišjāņa Jansona-Ratinika iniciatīvas mēroja spēkiem ar dīzeļvilcienu Rīga–Ērgļi. Vilcienu apsteidza četri no septiņiem riteņbraucējiem.

Pirmais pieteikums – medicīnas studijām

Aleksandrs Vorobjovs

Šogad Latvijas Universitātes (LU) centrālajā ēkā pirmā studijām pieteicās IEVA OZOLIŅA no Ādažiem. Pirmajā pieteikšanās dienā, 17. jūlijā, viņa pastāstīja, ka gadu ir mācījusies ārstniecību Rīgas Stradiņa universitātē (RSU), taču nav varējusi izturēt spriedzi, kāda valda *Stradiņos*. LU Ieva izvēlējās to pašu studiju programmu, ko savulaik nav bijis iespējams pavilkt RSU – ārstniecības 2. līmeņa profesionālo studiju programmu. «Draugi teica, ka Latvijas Universitātē medicīnas fakultātē (MF) šo pašu studiju programmu var apgūt daudz mierīgāk, jo nakts paliek arī laiks pagulēt,» cerīgi atklāja Ieva. Kādēļ tieši ārstniecība? «To zināju jau kopš sešu gadu vecuma. Skatījos kādu filmu un nospriedu, ka studēšu tieši šo,» atbildēja Ieva, stāvot pirmā rindā uz reģistrāciju studijām LU.

Par savu mājvietu portālā *draugiem.lv* Ieva raksta – dzīve uz riteņiem, mājas Ādažos, pati kaut kur pasaulē. Turpat anketā viņa pajoko: «Draudzene iedūra nazi mugurā? Priecāties par to no sirds! Viņa vēl joprojām ir tev aiz muguras un nevar tevi panākt. Tu esi soli priekšā!» Sarunā ar «Universitātes Avīzi» Ieva Ozoliņa atklāja, ka ārsts nav Dievs, jo dara suņa darbu, ka pamats labai izglītībai ir vēlme mācīties un ka bez tās nevar jēdzīgi iekārtoties pat par sēnu lasītāju Īrijā.

– Pastāsti vairāk par to, kā izvēlējies studēt tieši ārstniecību.

– Man bija kādi pieci gadi, kad noskatījos filmu par dakteri, manuprāt, vārdā Marija. Filma vēstīja par kovboju piedzīvojumiem. Es to visu noskatījos un pie sevis nodomāju – ļoti *forši*, es arī būšu ārste. Šis izšķiršanās brīdis bija vēl pirms skolas. To, ka studēšu medicīnu, mammai pateicu, kad man bija 12 gadu. Viņa mani mēģināja pierunāt iet studēt Jelgavā, Latvijas Lauksaimniecības universitātē, par vetārsti, jo tur ir īsāks apmācību laiks; arī mācību maksa, ja netiek budžetā, ir mazāka. Atrunāšanai izmantoja dažādas iemeslus – tas ir ilgi un smagi un vai man nav bail no asinīm un līķiem. Kādas tikai šausmu lietas nenācās dzirdēt! Tomēr paliku pie sava, ka studēšu medicīnu. Turklāt ceru tikt budžeta grupā.

Neviens manas ģimenes loceklis nav saistīts ar ārstniecību. Kaut gan viena mana vecvecmāte, divu vai trīs vecpākāpē, saņēma bērnus. Bet tas bija sen, sen atpakaļ. Man ir jaunākais brālis, viņš mācās Mālpils vidusskolas 11. klasē. Līdz studijām viņam vēl tālu.

– Kādēļ aizgāji no RSU?

– Vienīgais, ko gribu teikt – es vienkārši neatradu kontaktu ar vienu pasniedzēju. Šis pasniedzējs dēļ paņēmu akadēmisko gadu. Vienu priekšmetu docēja vairāki pasniedzēji, un mūsu grupai trāpījās

tieši šī konkrētā pasniedzēja. Vairāk vai mazāk tieši šis pasniedzējs dēļ no grupas aizgāja divi studenti. Ja pasniedzējs saka aptuveni tā, ka šo kontroldarbu tu nokārtosi ar septīto reizi, tad tās ir beigas! Izgāzt studentu, protams, ir tikpat vienkārši kā izgāzt pirmklasnieku. Tas ir elementāri. Savā jomā viņa ļoti daudz zina un var, bet kā pasniedzēja – ir kā ir. Man ir tiesības nākamgad turpināt studijas *Stradiņos*, sākot ar pavasara semestri, jo pirmo sesiju nokārtoju normāli.

Citi pasniedzēji brīnījās, kas par lietu un kas notiek. Neesmu domājusi par to, vai šis atgadījums ir mainījis manu raksturu.

– Vai jūties satraukta, kā tevi uzņems jaunie kursabiedri?

– Principā nē. Es varu ātri iejusties jebkurā sabiedrībā, valstī vai valodā – šajā ziņā man problēmas nerodas. Tas, ka būs jauni kursabiedri, nenožīmē, ka zaudēšu saikni ar bijušajiem. Jo vairāk ir pazīstamu cilvēku, jo vieglāk iejusties jaunā vidē. Arī *Stradiņos* studiju process normāli rit uz priekšu tikai tad, ja studenti sadarbojas savā starpā.

– Kādas ir tava rakstura pozitīvās iezīmes, kas palīdzēs tikt pāri šim periodam?

– Pēc horoskopa esmu Auns, līdz ar to esmu ļoti mērķtiecīga un diemžēl arī iecirtīga. Aptuveni tā – ja man ko vajag, tad es to dabūšu.

– Ko sagaidi no LU MF pasniedzējiem?

– Cilvēcīgu attieksmi. Medicīnu var mācīt, vadoties tikai pēc grāmatā rakstītā, tā pasausi. Bet var arī interesantāk, piesaistot praktisko pusi. Piemēram, ja māca par kauliem un klāt pastāsta par to slimībām, tad studenti šo tēmu ielāgo labāk. *Stradiņos* anatomijas pasniedzējs pieturējās pie otrā paņēmiena. Gribētos, lai arī LU būtu pasniedzēji, kas pasniedz materiālu saistoši.

Kad runāju ar saviem klasesbiedriem, kas jau studē LU MF, neviens neteica, ka šeit būs viegli. Bet viņi uzsvēra, ka ir viegli studēt attieksmes ziņā. Pasniedzēji ir ļoti cilvēcīgi, studenti nav kaut kas zemāks par zemi. Arī tad, ja pasniedzējs ir profesors vai cits augsta ranga profesionālis, viņš tomēr ar studentu ir vairāk kā kolēģis.

– Kas ir pamats labai izglītībai?

– Pamats labai izglītībai ir vēlme mācīties. Ja pasniedzējs nezina konkrētu atbildi uz studenta jautājumu, labs pasniedzējs atradīs un ieteiks informācijas avotu. Nedomāju, ka pasniedzējs var panākt, ka students interesētos par jautājumiem ārpus mācību materiāla. Tas atkarīgs no vēlmes pilnveidoties. Manis absolvētās Ādažu pagasta vidusskolas klasē bija trīs cilvēki, kurus interesēja bioloģija. Mācoties vidusskolā, mūs vairāk nepalika – kā trīs bijām, tā palikām. Līdz ar to galvenais ir paša skolēna interese.

– Kāds tev būtu vislabāk piemērots studiju modelis – liberāls vai ar nemitīgu kontroli no Universitātes puses?

– Kontrolei jābūt ar mēru. Pavisam liberāli – gribat nākat, gribat nenākat, tas ir nedaudz par vaļīgu. Gan skolēnam, gan studentam ir tendence visu atlikt uz rītdienu, rezultātā parādi velkas līdzī. Bet modelis, ka obligāti jāierodas uz katru nodarbību, noteikti jāizdara visi darbi, savādāk jāmaksā sodanauda un kavējumi jāatstrādā – tas arī ir par traku.

Domāju, ka labā izglītības iestādē šim modelim jābūt nedaudz vairāk uz stingro pusi starp šīm divām galējībām. Ir apšaubāms, vai tajā būtu jāiekļauj obligāts lekciju apmeklējums. Gadās studiju kursi, kur lekcijas no grāmatas satura ne ar ko īpaši neatšķiras. Otrkārt, lekciju konseptus var nokopēt. Vajadzētu tā – ja mācāties par muskuļiem, tēmas noslēgumā par tiem jādod pārbaudes darbs. Tad var ķerties klāt nākamai nodaļai. Nevis tā, ka septembrī iesāk un bez zināšanu pārbaudēm līdz pat sesijai.

Medicīnas studijās Latvijā studenti iziet cauri visām ārstniecības jomām un tikai tad iedziļinās savas profesijas specifikā. Citās valstīs savas profesijas studēšanai pievēršas uzreiz, jo studenti, jau iesākot studijas, zina, par ko grib kļūt. Šī agrīnā specializēšanās saīsina studiju laiku. Cik esmu saskārusies ar medicīnas studijām Latvijā, tad medicīnu māca sadalīti: kauli, tad muskuļi, tad tas un šis. Un ļoti maz to visu saista kopā. Jāzina arī mijiedarbība starp dažādām sistēmām, lai varētu saskatīt kopējo ainu.

– Kāds ir tavs priekšstats par ārsta profesiju?

– Par profesiju? Suņa darbs! Teikšu tā – ārsts nav Dievs. Tomēr, tiklīdz kaut kas noiet greizi, arī ne ārsta vainas dēļ, uzreiz vainīgs ir ārsts un šie gadījumi tiek izskatīti tiesā. Uzskatu, ka ārstam medicīnas darbs jādara tik labi, cik viņš to spēj. Nevis labi vai slikti, bet jādara viss, cik vien labi spēj. Jāizdara maksimālais, kas ir mans spēkos.

Suņa darbs, jo ārsta alga, ņemot vērā viņa atbildību, ir zema. Lai varētu normāli uzturēt ģimeni, ir jāstrādā divos, trijos darbos. Sanāk, ka naktī pagulēt četras stundas ir labi. Līdzīgi arī skolotājiem – nevar prasīt cilvēkam, kuram ir atbildīgs darbs, strādāt vairākas slodzes. Domāju – kamēr es beigšu savas 11 gadu studijas, situācija ar algām būs citāda. Pēc šiem gadiem iegūšu 2. līmeņa augstākās profesionālās izglītības grādu. Tad paralēli mācībām piecus gadus iziešu praksī. Kad pabeigšu šīs studijas un kļūšu par patstāvīgu praktizējošu ārstu, man būs 31 gads. Tai pašā laikā mans brālēns absolvēs vidusskolu. Brā-

lis par mani smeļ, ka laikam esmu ļoti dumjš cilvēks, ka tik ilgi jāmācās.

– Par ko tu kļūsi pēc šiem 11 studiju gadiem?

– Par ginekologi. Es interesējos par neauglības ārstēšanu. Ir daudz pāru, kam šīs problēmas dēļ nav savu bērnu. Var arī adoptēt bērnu, bet to nevar pielīdzināt savam bērnam. Adoptēšanai var paņemt bērnu no bērnnunama, skatoties, ka ir smukiņš un normāli attīstīts. Taču gēni dod vairāk nekā audzināšanas process.

– Vai tevi nebiedē, ka ārstam principā nav nav laika ģimenei?

– Man mamma skandināja, ka man kā ārstei ģimenes nebūs – ne vīra, ne bērnu. Taču es tā nedomāju. Turklāt man pašai ir ļoti superīga mamma, tā ka maniem bērniem būs superīga vecmāmiņa (*smejas*). Mamma jau stāsta, kādas blēņas viņa kopā ar mazbērniem darīs. Viņa ir ļoti aktīva, viņai pašai bērni patīk.

– Kādas ir būtiskākās problēmas Latvijas medicīnā?

– Par medicīnu tagad aktualizējies interesants jautājums – ārsta pateicības. Sanāk, ka pēc operācijas pacients nevar dot naudu, reāli jādod pudeles, šokolādes un puķes. Māja ir pilna ar šīm puķēm un atgādina kapsētu, šokolādes ir atdāvinātas visiem radu bērniem, bet, pateicoties atnestajām pudelēm, ārsts var nodzerties. Viņš iedzer kaut 50 gramus, jo nav spēka. Bet tas ir tikai pats sākums. Es gan alkoholu vispār nelietoju un arī nesmeķēju.

Ja pateicību dod pēc operācijas, nevis tādēļ, ka to pieprasa, kāpēc lai to nevarētu darīt? Tai pašā laikā frizierim un jebkuram apkalpojošam personālam atstājam tējas naudu. Tas pats bomzis pelna ar dāvanām. Taču neviens no viņiem nemaksā nodokļus no saņemtās dāvanas, bet uzklūp tieši ārstiem. Ja runa ir par ārstu, kas pieprasa naudu pirms operācijas, citādi neoperēs – viņam par to pienākas sods. Taču citādi ir, ja pacients pats vēlas, viņš ir apmierināts ar labi izdarītu darbu un grib pateikt paldies. Kafija un šokolāde ārstam ir līdz kaklam, bet par uzdāvināto naudu viņš varēs kaut vai telefonrēķinu samaksāt.

– Kādēļ ir svarīgi iegūt augstāko izglītību?

– Bez augstākās izglītības es varu vien braukt uz Īriju lasīt sēnes. Kaut gan arī tur sēņu lasītājam, kam ir augstākā izglītība lauksaimniecībā, alga tajā pašā saimniecībā ir lielāka.

Bez augstākās izglītības varu būt bārmene, kasiere, apkopēja. Bet cik ilgi par bārmēni strādāsi? Šo darbu nevar skatīt tālākos plānos. No otras puses, arī kasieri un sētnieku vajag, jo visi jau nevar strādāt bankā pie galda un operēt.

– Ja pieminam Īriju, vai pēc studiju beigšanas domā strādāt Latvijā vai ārpus tās?

– Esmu patriote, tādēļ vēlos dzīvot Latvijā, cik vien ilgi tas iespējams. No man pazīstamiem cilvēkiem, kas aizbrauca uz Īriju, daudzi ir nesen beiguši vidusskolu, taču nav varējuši iestāties augstskolā. Tie ir cilvēki-tusētāji, kas nopelnīto naudu turpat uz vietas arī notriec vai arī atvaļinājuma laikā to izšķērdē Latvijā. Ir jau arī tādi, kas strādā ārzemēs, sūta naudu radniekiem Latvijā vai krāj naudu studijām. Katram jāmeklē savas iespējas, jo nevarētu teikt, ka valdība īpaši rūpētos par Latvijas tautu, Latvijā ļoti daudz cīnās ar problēmu sekām, nevis ar iemesliem. Uzskatāms piemērs ir dubultpilsonības piešķiršana ārzemēs dzimušiem bērniem, bet netiek domāts par to, lai vecāki vispār nebrauktu prom no Latvijas. Skaidrs, ja cilvēkam nav naudas par ko dzīvot, protams, viņš paņems tos 25 latus un aizlidos prom. **UA**

Foto no grupas arhīva

KITIJA BALCARE

Svētdienas ir dienas pēc un dienas pirms. Atelpa pēc nedēļas skrējiena un ieelpa pirms pirmdienas rīta. Svētdienām ir sava garša – mazliet skumja, meditātīva, pārdomu pilna. Svētdienas ir daudzpunkti. Ja svētdienām būtu sava radiostacija, vadošā grupa tur būtu *Das Sonntags Legion* («Svētdienas leģions»).

Ja jūs jautātu, kā tas skan, es teiktu tā – lai klausītos šo mūziku, ir jāieslēdzas pilnīgi tukšā telpā un jāaizver acis. Šī mūzika pietāv tām ainām, ko cilvēka acs vēro brīžos, kad aizver acis. Tad katrs redz savu tumsu – zaigjošu, punktainu, tukšu, iesārtu. Tai pietāv svētdienīga meditācija ar *Das Sonntags Legion* pavadijumu.

Pirmo reizi *Das Sonntags Legion* publikai savu muzikālo projektu uzdrošinājās parādīt šīgada maijā Vērmanģdārzā Latvijas Universitātes jauno grupu konkursā. Tur puīši godam izcīnīja pirmo vietu. Tagad atliek gaidīt albumu, ko rudens noskaņās puīši solās ierakstīt.

Uz sarunu augusta pēcpusdienā, darba laika pusdienu pārtraukumā, ierodas trīs no pieciem svētdienīgajiem puīšiem. Viņi stāsta. Mazliet ironizē. Bet visam pa vidu tomēr ir viens atskaite punkts – mūzika. Laba mūzika. Tāda, kas skan. Un nenoput CD plauktiņos gadu no gada.

Sastāvs:

- Ēriks Lizbovskis, bungas, grupa *Backflow*
- Ģirts Strumpmanis, vokāls, grupa *S.I.L.S.*
- Ivars Kalvis, basģitāra, grupa *VERSUS*
- Lauris Ābele, ģitāra, grupas *SoundArcade*, *PND*
- Raitis Ābele, ģitāra, grupa *SoundArcade*

Ieskaņai:

<http://www.myspace.com/dassonntagslegion>

– Kā dzima ideja par *Das Sonntags Legion*?

Lauris (L.): – Nosaukums ir tāds, jo šī ideja dzima svētdienā.

Ivars (I.): – Pēc skarbi pavadītām brīvdienām.

L.: – Tā kā mēs visi spēlējām arī citās grupās, tad pēc traktajām, koncertu pilnajām nedēļas nogalēm, lai atpūstos morāli un fiziski, spēlējām svētdienās. Nebija nekādas agresijas. Tā bija mierīga mūzika.

I.: – Sākumā bija trīs ģitāras un mazās bundziņas.

– Kur tās pazuda?

Ģirts (Ģ.): – Tad bundzinieks par visām varītēm gribēja sēsties pie lielajām bungām. Vienreiz viņam ļāvām, un tad arī visiem iepatikās.

L.: – Sākumā sastāvs bija cits. Tad tas mainījās, bet tagad var teikt, ka tas ir nostabilizējies tāds, kādu to varēja redzēt arī Latvijas Universitātes jauno grupu konkursā uz skatuves. Vēl mums ir padomā ņemt klāt vijoli un čellu, ko spēlēs meitenes.

– LU konkurss bija pirmā reize, kad uzstājāties publikas priekšā pēc divu gadu spēlēšanas svētdienās?

L.: – Jā, tā bija pirmā publiskā uzstāšanās.

– Kas uz to pamudināja?

L.: – Uz to mūs pamudināja mūsu skaņotājs Oliveris no radio NABA. Teorētiski mēs visi bijām spēlējuši un spēlējām citās grupās, bet kopā ar šo projektu izbaudījām arī visu satraukumu, kas ir, pirmo reizi spēlējot kopā uz skatuves.

– Jūs savu stilu dēvējat par Pārdaugavas postroku. Kā šis stils izpaužas?

L.: – Mēs vairāk to saucam par Pārdaugavas alternatīvo mūziku.

I.: – Var saukt arī par Pārdaugavas melanolisko.

L.: – Pārdaugava ir radoša vieta. Tur darbojas gan Vācietis, gan Akuraters, gan Smilģis, gan visādi muzikanti. Tur vienmēr ir tādas īpašas noskaņas – it kā kaut kas no pilsētas, bet reizē arī no piepilsētas. Vide, kur darbojies, protams, ietekmē.

– Vai tas ir saistīts arī ar jūsu pašu mītnes vietu?

L.: – Jā, tā ir mūsu mēģinājumu vieta. Visi, izņemot Ivaru, kas ir pārliecināts centra patriots, ģeogrā-

fiski ir situēti Pārdaugavā. Mēs vairāk gribam pateikt ar savu mūziku kaut ko, nevis ieslīgt analizēs par stilu vai žanru. Cilvēki parasti paši analizē un katrs saskata kaut ko savu tajā. Mēs cilvēkam negribam neko uzspiest.

G.: – Cilvēks var jautāt, kas tas ir par stilu, bet mēs varam atbildēt, ka tas ir tā, kā spēlējam mēs.

L.: – Vēl mums birst konflikts ar grupu «7 pieauguši vīrieši», tas ir tīri komerciāls projekts. Mēs vienreiz satikāmies un nepatikām viens otram. Domāju, ka tas būs fizisks konflikts.

[Konflikts? Puiši ironizē paši par sevi, jo grupā «7 pieauguši vīrieši» aktīvi darbojas daži no viņiem. Tāda personības daudzšķautņainība, kur katrā šķautnē kā citā spoguļi ieraudzīt citu sevi ar citām noskaņām.]

– Vai mūsdienās Latvijā iespējams darboties bez komerciāliem nolūkiem?

L.: – Līdzko mēs prasām naudu par ieejas biļeti, tā tas ir komerciāls pasākums. Nav jautājums par to, kas ir komerciāls, bet par mērķiem, kāpēc kaut kas tiek darīts. Daļa Latvijas popkultūras krējuma rada mūziku tikai lai no tās pārtiktu. Viņiem jārada dziesma, par ko pēc tam saņem naudu. Būtībā no tā viņi dzīvo. Te var domāt par ētisko pusi, bet, no otras puses, cilvēkam tas ir darbs, viņš sacer mūziku, pārdod to un saņem par to atlīdzību. Tas ir normāli.

G.: – Laiki, kad Ļeņins teica, ka māksla pieder tautai, ir pagājuši.

L.: – Tagad tā pieder internetam.

– Kas, jūsuprāt, ir internets – mūziķa draugs vai ienaidnieks?

L.: – Tas dod iespēju iepazīt tādu mākslinieku mūziku, ko veikala plauktā neatradīsi. Ne jau tāpēc, ka tas maksā naudu, bet tāpēc, ka Latvijā tādu nepiedāvā mūzikas veikals.

G.: – Man viens draugs teica, ka ar disku ir tāpat kā ar grāmatu. Tu to nopērc un noliec plauktņā. Jebkurā gadījumā, ja tu gribēsi tieši to disku, tad aiziesi un nopirksi.

L.: – Cilvēks nepirks visu pēc kārtas. Teorētiski tādā veidā pie viņa nonāk tikai labākā mūzika. Viņš pirs tikai to, kas viņam patiešām iepatiksies. Tas ir sliktāk ierakstu kompānijām, bet cilvēkiem, kas izvēlas mūziku, labāk.

G.: – Būtībā, ja tu esi šis mūzikas pirāts, tev ir iespēja atklāt tik daudz dažādu jaunu mūziku. Kad esi atradis, tad varbūt nākamo disku šim izpildītājam arī nopirksi, ja iepatiksies. Varbūt šajā interneta laikmetā zaudē popsīgās grupas, kuru ierakstus visur izplata, bet iegūst *underground* mūziķi.

L.: – Jā, lielajai *mainstream* mūzikai tas var būt mīnuss, bet pagrīdes vai mazāk zināmām grupām tas nāk tikai par labu.

– Savā ziņā tas sasauca ar jūsu minēto antikomer-ciālo noskaņu, ko šīs pagrīdes grupas, iespējams, saglabā tādā veidā.

L.: – Ja skatās pasaulē, tad var redzēt, ka cilvēki pārsvarā klausās pazīstamo

mākslinieku singlus jeb populārākās albuma dziesmas. Lai to dabūtu sev, nav jāpērk viss albums. Atliek atvērt internetu un lejupielādēt konkrēto dziesmu. Komerciālajai pusei tas nav pārāk labi.

L.: – Bet tas, manuprāt, reizē stimulē māksliniekus radīt uzreiz kvalitatīvāku mūziku. Tādu, lai ir baudāms viss albums, nevis sacerēt divus «flagmaņus», kas liks cilvēkiem pirkt visu albumu.

Ja mākslinieks grib, lai albumu tomēr pērk, nākas domāt daudz vairāk un strādāt daudz kvalitatīvāk pie visa albuma muzikālā satura. Cilvēks atsevišķas dziesmas var dabūt tāpat, bet, lai nopirktu albumu, tam ir jābūt visam labam.

G.: – Tad daudz ir jādomā arī par diska vāciņa noformējumu.

L.: – Piemēram, klausoties plates, tu vari vērot vāciņu, kura attēls bieži vien pats arī tevi ievirza mūzikā vai ziņo par pašu mūziku, kas skan. It kā tas ir viens attēls, bet tas var atklāt veselu konceptu.

Tomēr labāk gribētos pārdot savu mūziku oficiāli, kaut vai tā iemesla dēļ, ka *mp3* kvalitāte, ko piedāvā internets, ir diezgan briesmīga. Domāju, ka laba mūzika ir jāklausās ar labu aparāturu.

– Kā jūs vērtējat tos mūziķus, kas kopā ar jums piedalījās Latvijas Universitātes jauno grupu konkursā, respektīvi, savus toreizējos konkurentus?

G.: – Jāsāk ar to, ka sākumā mēs bijām *bišķi* nobažījušies par ētisko momentu, ka visi spēlējam arī citās grupās līdz tam un ka tā nav mūsu pirmā reize uz skatuves. Tad jau pēc pirmajām grupām, kas toreiz piedalījās, sapratām, ka arī pārējie nav gluži iesācēji un jau ir šur tur darbojušies līdz tam.

Ja vērtē no konkurentu viedokļa, mēs bijām stilistiski savādāki. Tur pat nebija jaunās skatuves, tur vairāk bija tāda *oldschool* tipa mūzika.

L.: – Vēl viena lieta, kas šodien raksturīga jauna-jiem mūziķiem, ir tas, ka mūzika, ko viņi rada, pārāk cenšas kaut ko netieši atdarināt. Piemēram, Skandināvijā ļoti daudzas grupas sadarbojas savā starpā, veido starpdisciplinārus pasākumus. Tur vairāk tiek lauztas robežas. Viņi necenšas iekļauties kādā vienā žanrā, bet iet tiem žanriem cauri. Varbūt tāpēc tās grupas ir aktuālas mūzikas pasaulē. Latvijā tā nav.

Universitātes jauno grupu konkursā 2007. gada 23. maijā

Mums populārā mūzika ir kļuvusi pašpietiekama. Atliek uztaisīt kādu dziesmiņu, kas ir topā. Tad viss ir kārtībā.

G.: – Tad vairs nav motivācijas kaut ko darīt vairāk un tālāk. Ir viens singls, tevi paņem kāda ierakstu kompānija, veido tev koncertus, ding, ding, ding, dzīvo, dzīvo, dzīvo, atražo, atražo, atražo, līdz tu izbeidzies un tavā vietā nāk cita grupa. Tāda pati.

Pēc būtības nav jēgas izdomāt kaut ko jaunu. Mums jau nav to cilvēku, kas klausītos mūziku un spētu to attiecīgi novērtēt. Līdz ar to mūzika pie mums vairs nav jārada latviešu ausīm, bet jau orientējoties uz ārvalstu klausītāju. Ar domu, ka tu to radi jau plašākam klausītāju lokam. Var jau skatīties, cik cilvēku Latvijā apmeklē festivālus – nu pieci tūkstoši... Tātad katrai grupai varbūt ir, maksimums, kādi divi tūkstoši klausītāju.

L.: – Bet mums ir laba nosacīti populārā mūzika, piemēram, *The Satellites*, *Mofo*, *Tribes of the City*. Dažkārt šī mūzika netiek līdz klausītājam.

– Iespējams, mūsdienās arī mūzikā ir tā, ka tiek pirktā atpazīstamā seja, nevis tās radītais produkts. Kas mūzikas pasaulē ir jūsu pašu autoritātes, kuras ietekmē jūsu mūziku?

L.: – Mums grupā ir plašs spektrs no tā, ko klausāmie, – sākot ar folk mūziku un beidzot ar smago metālu. Bet par spīti visam, kas skan, svarīgākais ir, lai mūzika būtu patiesa. Tas arī ir tas, ko paši mēģinām darīt. Lai klausītājs jūt, ka mākslinieka emocijas ir patiesas, nevis mākslīgi iejusties kāda ādā un dziedāt, piemēram, par kara briesmām, vai taisīt episkus gabalus, kam nav pamatojuma.

G.: – Īstais patiesums ir meklējams kaut kur zemapaizņas līmenī. Es neatzistu to, kā notiek pie dažiem lielajiem māksliniekiem, kam kāds cits sacer dziesmas.

– Un kāds cits viņa vietā rada piecpadsmit minūšu ilgu slavu un tēlu.

L.: – Nav tas normāli. Visādas sabiedriskās attiecības un reklāmas, kas pārdod dzīvesstilu.

L.: – Tēls jau varbūt vienalga kāds, kaut vai rūķis ar sarkanu micu, bet, ja viņš spēlē to, kam pats īsti netic, tad tas ir nepareizi.

L.: – Mums jau nav nekas pret popmūziku. Ir daudz labu mākslinieku arī tajā žanrā. Es pat domāju, ka cilvēki klausās to mūziku nevis tāpēc, ka to izvēlas, bet tāpēc, ka tā skan. Tāpēc, ka kāds cits grib, lai tā skanētu.

– Izvēle nonāk svešās rokās. Taču kāda ir jūsu mūzikas idejiskā virzība?

G.: – Mūsu mūzika nav tāda, ka var izlasīt tekstu un teikt tā, ka mēs dziedam par to un to. Mūsu mūzika vairāk tiek radīta tādā kā noskaņā. Un noskaņas ir tādas, kas cilvēkus pārņem svētdienās. Sākot no visbanālākajām līdz visnopietnākajām lietām.

L.: – Kaut vai tu ej pa ielu un ieraugi kādu interesantu situāciju, ko pēc tam ir vērts aprakstīt arī dziesmā. Tā tas notiek.

– Grupas nosaukums ir vācu valodā. Cik zinu, bija idejas arī par nosaukumu spāņu vai franču valodā. Kā jūs nonācāt līdz gala variantam?

L.: – Sākumā bija latviskais nosaukums – «Sīkā svētdienas leģions». Ja to saīsina, ir «S. S. leģions», kas laikam nebija īsti labi. Tā kā mēs nedziedam latviski, tad izspriedām, ka arī nosaukumam jābūt citā valodā.

Tad bija variants, ka nosaukums būs franču valodā, bet franči mums asociējas tomēr ar kādu noteiktu klišēju. Vācu dzīvesveids šķiet mums vairāk pieņemams nekā franču.

G.: – Desiņas un alus!

L.: – Tā radās šis *Das Sonntags Legion*. Svētdienas, jo mēģinājumi notika svētdienās, un leģions, jo bija tāda leģionāru noskaņa – pēc kaujas, pēc grūtas cīņas satiekoties, lai pārspriestu to, kā kuram gājis.

– Kas noticis grupas dzīvē pa šo vasaru kopš uzvaras konkursā maija beigās?

L.: – Gatavojamies albuma ierakstam. Materiāls ir pietiekams, tikai ir jāatstrādā. Kopumā būs kādi astoņi skaņdarbi. Klāt nāks vijole un čells.

– Vai jau ir priekšnojautas par albuma nosaukumu?

G.: – Ir divas koncepcijas, ko mēs vēl taisāmie izrunāt. Viens variants ir par ideju – dziesmas kā stāsti, jo būtībā tie ir stāsti par to, kas ir noticis. Otrs variants – katrai dziesmai savs nosaukums. Pagaidām vēl nav skaidrības.

L.: – Viens ir zināms, ka būs svētdienas rīts, pusdienu un vakars. Ierakstīt albumu domājam rudenī, jo tas ir labs laiks, lai ar to nodarbotos.

L.: – Ja pareizi atceros, tad grupa aktīvāk sāka darboties tieši rudenī pagājušogad. Pēc vasaras trakuma. **– Katrs no jums darbojas arī citos muzikālajos projektos. Tas palīdz, traucē, ietekmē vai gandarī katru no jums?**

L.: – Man liekas, ka šī arī ir tā CITA GRUPA.

L.: – Tāpēc nav tā, ka kāds kaut ko zaudē šī projekta dēļ. Varbūt mums varētu būt biežāk mēģinājumi, bet tā, kā notiek tagad, tad tie ir tādi – nepiespiestāki. Un tā varbūt mēs tikai iegūstam.

Es domāju, ka šis ir tāds mierīgs projekts un tā mierīgi arī norisinās. Mēs nenodalām prioritātes arī tad, ja spēlējam divās grupās. *Das Sonntags Legion* mums ir kā tāds audžubērns. Tāpat to mīlam.

G.: – Jā, mūsu sirdslieta.

L.: – Varbūt mēs viņam pievērsām mazliet mazāk uzmanības, nekā bērnam vajag, bet viņš to saprot. Tāds saprotošs audžubērns.

G.: – Domāju, ka tas viss palīdz. Grupas, kur spēlējam, atšķiras. Rezultātā mēs, kopā tiekoties, tikai iegūstam. Ja saproti, ka savā pamatgrupā iznākums neatbilst iecerētajam, tad te mēs to varam izmēģināt. Tas mums dod iespēju domāt plašāk. Tas ļauj muzikāli attīstīties.

L.: – Tā kā esam labi mūziķi savās pamatgrupās, tad te varam mācīties cits no cita. Mācāmie no labākajiem.

L.: – Tas, ko mēs ar savu mūziku gribam izdarīt, ir ierakstīt albumu. Tādu albumu, ko var paklausīties tad, kad, piemēram, ir rudens, pamazām paliek vēsāks, ir tāda gaišzila svētdiena, tu zini, ka nākamā rītā būs pirmdiena, atkal būs darbs. Tad varētu uzlikt šo mūsu mūziku, darot vienalga ko.

Skaista, melanholiska, nedaudz skumīga. Taču ne drūma, bet tādas imantiski-ziedoniskas skumjas, kas atbrīvo. Tad, kad tu saproti, ka viss notiks tā, ka viss jau ir tā paredzēts, ka neko nevar mainīt. Varbūt tāpēc arī nedaudz skumjas. Taču tās visam piešķir arī pozitīvāku noti. Ja mūsu mūzika būtu glezna, tad varētu izskatīties apmēram tā.

Šī glezna mazliet atgādina Žana Pola Sartra svētdieniskās pārdomas par nenovēršamo pirmdienu, par cilvēku glābšanos svētdienas sarunās, kustībās, domās. Tāds atskaites punkts pirms skrējiena tālāk. Un *Das Sonntags Legion* ieskrējens rudens debesīs būs skanīgs. Tāds albums, uz kura vāka varētu būt elektrības vadi, kur sēž mazliet sabozušies zvīrbūļi, katrs savās domās, bet vienlaikus atgādinot nošu līnijas debesīs. Svētdienas smidzinošās debesīs. Skan. ☞

Biedrība «Juventus» —

15 unikālu kolektīvu saime

Aleksandrs VOROBJOVS

1993. gadā uz Studentu kluba bāzes dibināts Latvijas Universitātes kultūras, mākslas un izglītības jaunrades fonds «Juventus» (tulkojumā no latīņu valodas – ‘jaunība’), kura paspārnē darbojas 15 mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi. Saņemot fonda kolektīvu paredzamo izdevumu tāmi uz nākamo gadu, Universitāte nekad nav varējusi segt pat trešdaļu no prasītā. Lai būtu vieglāk piesaistīt finansējumu ārpus Universitātes, fonds tika pārveidots par biedrību. Latvijas Universitātes biedrībai «Juventus» ir piešķirts sabiedriskā labuma statuss. «Vislielākā atzinība no manas puses, atļaušos teikt pat visu kolektīvu vārdā, ir Universitātes vadībai. Sākoties brīvās Latvijas periodam, tika likvidēti daudzi kultūras nami, kolektīvi, kultūras dzīve praktiski gāja uz izputēšanu,» saka biedrības «Juventus» direktore Edīte Simanoviča. Neskatoties uz visām šīm grūtībām, Universitātes vadība nelikvidēja nevienu no Universitātes kolektīviem. Pat vairāk, pašdarbnieku saime pieauga – tika atjaunots pirmās brīvvalsts laikā pastāvējušais Universitātes koris «Dziesmuvara», nāca klāt kādreiz pastāvējušais vīru koris «Dziedonis» un Prezidiju konventa vīru koris, kurā dzied tikai tagadējie un bijušie studenti.

Biedrībā «Juventus» ir seši kori – «Juventus», «Minjona», «Latve», «Dziedonis», kā arī minētā «Dziesmuvara» un Prezidiju

konventa vīru koris, senās mūzikas ansamblis «Canto», vīru vokālais ansamblis, deju ansamblis «Dancis», «Dancītis», «Senā Daile», Studentu teātris, Kamerorķestris, deju folkloras kopa «Dandari», Tautas lietiskās mākslas studija «Vāpe», kas 30 gadu jubileju atzīmēja ar izstādi «Uguns». Katrs kolektīvs ir savā ziņā unikāls.

«Neskatoties uz to, ka studenti strādā un, sākot ar pirmo kursu, ir aizņemti, tomēr tie, kas darbojas biedrības «Juventus» kolektīvos, aiziet no Universitātes garīgi daudz, daudz bagātāki,» E. Simanoviča uzskaita plusus, kādi ir dalībai kolektīvos. «Viņi spēj dzīvot atrast visam laiku, prot visu saplānot, jo tas ir sūrs darbs – divi, trīs vakara mēģinājumi un pēc tam vēl mājās jāmacās vai jāatkārto dejas

solis. Studenti, darbojoties kādā no šiem kolektīviem, iegūst C daļai studiju kredītpunktus, kas studentam arī ir motivācija. Negribētos, lai students atnāktu tikai pēc šiem punktiem. Taisnības labad arī jāteic, ka šādi cilvēki kolektīvā ilgi neaizkavējas. Students, kas dzied korī, zina latviešu ārzemju komponistu daiļradi, līdzīgi arī dejojāji un citu kolektīvu dalībnieki iegūst māksliniecisko izglītību.» Studenti aicināti sekot informācijai Universitātes portālā – tur parādīsies ziņas par jaunu dalībnieku uzņemšanu «Juventus» kolektīvos, tā vienmēr notiek rudens semestra sākumā.

Reiz sensenos laikos

«Pirms Latvijas neatkarības atjaunošanas Universitātes kultūras dzīves pasākumu organizēšana, darbs ar mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem bija Studentu kluba pārziņā,» par biedrības «Juventus» priekšvēsturi, kas pārņēmusi kādreizējā Studentu kluba funkcijas, stāsta E. Simanoviča. Tolaik kluba darbību organizēja četri cilvēki, tas ir salīdzinoši daudz, jo patlaban saistībā ar finansiālo atbalstu kultūras dzīvi Universitātē koordinē E. Simanoviča viena pati, viņai palīdz grāmatvede, tērpzīne un kolektīvu vadītāji. Studentu klubs bija galvenais Aristoteļa svētku organizētājs, piedalījās Universitātes jubilejas pasākumos. Kluba vadība piedalījās visu tā paspārnē darbojošos kolektīvu mēģinājumos

Edīte Simanoviča, biedrības «Juventus» direktore

un koncertu organizēšanā, palīdzēja risināt tērpu jautājumus.

Laikam ritot, izveidojās Studentu arodkomiteja, klubs pārgāja tās pakļautībā. Kultūras dzīve sāka veidoties daudz interesantāka. Bija pilnīgi brīvi atļauts, saskaņojot ar LU vadību, Universitātes aulā rīkot daudz labu koncertu. «Ar savām oriģinālām programmām pie mums pārpildītās zālēs koncertēja Raimonds Pauls ar «Modo», grupas «Credo», «Līvi», «Pērkons»,» atceras E. Simanoviča, norādot, ka tagad gan šādi koncerti netiek rīkoti, Studentu padome nenāk ar līdzīgu iniciatīvu. Ir arī iebildumi no vadības puses, ka Lielā aula nav tam domāta. Vismaz divreiz gadā tika rīkotas balles. Bija arī konkurss «Studentiskākais students», ko atlasīja pa vienu no katras fakultātes uz lielo Universitātes finālu.

Visi kolektīvi līdz ar pirmo mācību nedēļu atsāka aktīvu darbību, lai turpinātu mēģinājumus un gatavošanos neskaitāmiem svarīgiem konkursiem un skatēm. 2006. gada vasarā Tartu noritēja Baltijas republiku Studentu dziesmu un deju svētki *Gaudeamus*. Latvijas Universitāte atbalstīja 340 dziedātāju un dejojāju uzstāšanos šajos svētkos, studentiem tās bija trīs neaizmirstamas dienas. Sezona, kas nupat aizsākusies, Universitātes lielajiem kolektīviem paies, gatavojoties 2008. gada Dziesmu un deju svētkiem.

«Juventus»

Vecākais no Universitātes korim ir jauktais koris «Juventus». Tas ir leģendārs. Koris nepārtraukti darbojas kopš 1920. gada, tagadējo nosaukumu tas iemantojis 1969. gadā. LU septembrī svin 88. dzimšanas dienu, bet korim «Juventus» rudenī aprit 87 gadi. Kori savulaik visilgāk vadīja Daumants Gailis, pie kura par palīgu nāca strādāt pašreizējais kora diriģents Juris Kļaviņš un koncertmeistare Ilze Dzērve. «Juventus» ir koris ar ļoti skaistām, vecām tradīcijām. Tie ir karnevāli, šašliku balles, ziemas balles. Koris ļoti daudz koncertē labdarības pasākumos. Jauno sezonu «Juventus» tradicionāli atklāj ar uzstāšanos Aristoteļa svētkos Doma laukumā, septembra beigās bez «Juventus» dziedājuma neiztiek arī svinīgie Universitātes jubilejas pasākumi. Patlaban koris ļoti nopietni gatavojas braukšanai uz starptautisku konkursu Norvēģijā novembra sākumā, tādēļ jaunu koristu uzņemšana notiks tikai pēc atgriešanās. Korī nevar uzņemt visus studentus, kas tajā gribētu dziedāt, jo ir konkurss. Vidēji korī «Juventus» ir 70 dziedātāji, bet dziedāt gribētāju – daudz vairāk.

Tagad korī «Juventus», apvienojot patikamo ar lietderīgo, semestri var saņemt divus kredītpunktus. Korim mēģinājumi notiek pirmdienās un ceturtdienās no plkst. 18.15 līdz 21.00 Lielajā aulā. Par dalību korī jāiemaksā biedru nauda – viens lats mēnesī.

«Dancis»

2006. gadā 60 gadu jubileju nosvinēja Universitātes TDA «Dancis», tā vadītājs kopš 1987. gada ir Rolands Juraševskis. «Lai arī Rīgas pilsētas skatē viņiem neiedeva maksimālos punktus, es vienalga uzskatu, ka «Dancis» pašreiz ir labākais deju kolektīvs Latvijā. Atliek viņiem iznākt uz skatuves ar savu stāju, repertuāru un tērpiem, kā skatītāji mulst apbrīnā,» skaidro E. Simanoviča. «Dancis» arī ļoti aktīvi koncertē. 2003. gadā, piedaloties 23. Vispārīgos dziesmu un deju svētkos, «Dancis» saņēma svētku karognesēja godu. Tas gan nav brīnums, jo Rīgas deju kolektīvu skatē pirms deju svētkiem «Dancis» ieguva 24,9 punktus no 25 iespējamajiem. Gadu vēlāk tai pašā skatē «Dancim» izdodas vēsturisks triumsfs – 25,0 punkti! Vēsturnieki vēl strīdas, vai kādam jebkad ir bijis tik augsts vērtējums.

Šigada jūlijā Latvijas vēstniecība Krievijā «Danci» nedēļu pēc Līgosvētkiem uzaicināja uz vēstniecības organizētām Latvijas dienām. Tajās bez dziesmām un dejām parādīja Līgosvētku tradīcijas. Pasākums bija ļoti labi apmeklēts, «Danča» dejojāji arī bija apmierināti, jo tik bieži vairs negadās koncertēt kaimiņvalstīs. Uzreiz pēc uzstāšanās Maskavā «Dancis» devās uz divu nedēļu starptautisku tautas deju festivālu Spānijā. «Dancis» rudenī atsāk sezonu Ekonomikas un vadības fakultātes sporta zālē.

«Dancis» Spānijā, Burgosā, 2007. gada jūlijs. Foto no TDA «Dancis» prezidenta Ā. Ādlera personīgā arhīva

Studentu teātra 60 gadu jubileja. Izcēlne «Pērnvasar Čulimskā», 2007. gada 27. janvāris

«Dancis» ir izaudzinājis labus deju pedagogus, deju tautu trūkums kolektīvā nekad nav bijis jūtams, bet jauni deju tautu vienmēr tiek gaidīti, sevišķi jaunieši, līdzīgi kā citos deju kolektīvos.

Studentu teātris

Studentu teātris ir «Danča» vienaudzis, 30 gadu jubileja arī svinēta pērn. Teātri darbojas vairāk nekā 30 studentu, kurus E. Simanoviča raksturo kā fanātiskus cilvēkus: «Vienīgā telpa, kur viņi var strādāt ar skatuvi, ir Ķīmijas fakultātes zāle, kas ir traģiskā stāvoklī.» Neskatoties uz to, Studentu teātris veido jaunas izrādes, piedalās Rīgas pilsētas amatieru teātru konkursos, pavasarī ar viesizrādēm viesojās Sanktpēterburgā un Maskavā. «Ja pietrūkst naudas viesrežisora pieaicināšanai, paši samet naudu,» par teātra dalībniekiem saka E. Simanoviča. Pēc režisora Ārija Geikina aiziešanas no teātra tā vadību kopš 1993. gada uzņēmas ilggadējais teātra dalībnieks Visvaldis Klintonsons, kurš strādā ar pilnīgu atdevi, nežēlojot ne sevi, ne laiku. V. Klintonsona vadībā uzvestas lugas: Lēmanes «Solterra», Leldes Stumbres «Loto», Ventas Vīgantes «Palmas zaļo vienmēr» un citas izrādes. 2005. gada rudenī V. Klintonsonam pievienojās režisore Maija Veide, kura sevi pieteica ar mūsdienu oriģināldramaturģijas – Margaritas Pērveņeckas «Civiltādes» – iestudējumu.

Pirms 30 gadiem Ansis Rūtenāls nodibināja Kustību teātri. «Es pat nezinu, kur Latvijā vēl ir Kustību teātris,» aizdomājas E. Simanoviča. Kustību teātris bija ļoti pieprasīts, taču nu jau 10 gadus līdz ar A. Rūtenāla aiziešanu tā darbība vairs nav tik aktīva. Šogad Dailes teātra Mazajā zālē ar izrādēm iece-

rēts atzīmēt šī A. Rūtenāla Kustību teātra 30 gadu jubileju. Gandrīz katru gadu rudenī Studentu teātris uzņem jaunus dalībniekus – atraktīvus jauniešus, kas grib darboties un mīl teātri. Sikāka informācija pie Signes Gravlejas pa tālruni 26569252.

«Dandari»

Folkloras deju kopu «Dandari» vada Ilmārs Pumpurs. Cauru gadu «Dandariem» norit aktīva koncertdarbība. I. Pumpurs izveidojis labus kontaktus ar Gunāru Ķirsonu, tādēļ deju kopa ir biežs viesis viņam piederošajā atpūtas kompleksā «Lido», tādējādi kolektīvs gūst papildu finansējumu. «Dandarus» 1980. gadā dibināja Ernests Spīčs, kas uzsver – etnogrāfiskā deja arī šobrīd saista skatītājus un aizrauj deju tautu. «Dandaru» repertuārā ir dažādu Latvijas novadu dejas un rotaļas, kā arī to apdares. «Dandaru» dalībnieki apgūst arī dziedāšanu, mutvārdu folkloru un tradīcijas. Daudzas etnogrāfisko tērpu daļas ir pašu dalībnieku darinātas. «Dandari» piedalījās festivālos *Gaudeamus*, «Sudmalīņas» un citos, ar viesizrādēm «Dandari» viesojās 16 valstīs. Pērn deju kopai izveidota domubiedru grupa un mūzikas sadaļa portālā *draugiem.lv*.

Mēģinājumi notiek Fizikas un matemātikas fakultātē, 100. auditorijā. Tur pirmdienās un ceturtdienas plkst. 19.00 uz mēģinājumiem sanāk jaunieši, kurus saista folklorā, īpaši tautas dejas. Tāpat kā katru gadu, sezonu sākot, «Dandari» aicina pievienoties jaunus dalībniekus. Pievienoties «Dandariem» var katrā laikā, taču jaunie dalībnieki sevišķi tiek gaidīti sezonas sākumā. Visus jautājumus var precizēt pie I. Pumpura pa tālruni 29138299 vai pa e-pastu: dandari@inbox.lv.

25.07.

Pieteikumus pamatstudijām Latvijas Universitātē iesniedz vairāk nekā 6 700 reflektanti

25. jūlijā noslēdzās pieteikumu pieņemšana pamatstudijām Latvijas Universitātē. Astoņās pieteikumu pieņemšanas dienās 6 739 reflektanti iesnieguši 16 359 pieteikumus.

01.08.

Latvijas Universitātes rektora amatā stājas profesors Mārcis Auziņš

24. jūlijā profesoru M. Auziņu rektora amatam apstiprināja Ministru kabinets. Universitātē iedibinājusies tradīcija, ka līdzšinējais rektors pabeidz akadēmisko gadu, izlaidumos izsniedz diplomus, bet jauniešvēlētais rektors sāk savu darbu pirms jaunā akadēmiskā gada sākuma.

02.08.

Universitātes sociologi pēta elektroniskās deklarēšanas sistēmu

Sociologi veic pētījumu pēc Valsts ieņēmumu dienesta pasūtījuma. Pētījuma rezultāti ļaus apzināt nodokļu maksātāju viedokļus un ieteikumus, tādējādi sniegtot ieguldījumu elektroniskās deklarēšanas sistēmas uzlabošanā un attīstībā.

02.08.

Universitātes radio NABA rīko fotokonkursu

Fotokonkurss notiek par godu radio 5. gadadienai. 25 žūrijas izvēlēti darbi piedalīsies ceļojošā fotoizstādē «5x5», kas notiks trijās Latvijas augstskolās – Latvijas Universitātē, Latvijas Mākslas akadēmijā un Latvijas Kultūras akadēmijā.

02.09.

Jauno studiju gadu iesāk ar Aristoteļa svētkiem

Jau 41. rudenī Latvijas Universitātes jaunie studenti dienu pirms jaunā mācību gada sākuma pulcējās Aristoteļa svētkos.

Starp lekcijām – uz sporta zāli

Aleksandrs Vorobjovs

Sākot ar šo akadēmisko mācību gadu, Latvijas Universitātes Sporta servisa centrs piedāvā pirmā kursa studentiem papildu iespēju sportot. Tagad pirmkursnieki varēs pievērsties kādam sporta veidam, izmantojot šī centra piedāvātās sporta nodarbības ārpus kredītpunktu sistēmas un par to nemaksājot ne santīma.

Uģis Bisenieks

Iecere paplašināt sportošanas iespējas jau bijusi sen, tādēļ Universitātes Studentu padomes Sporta komisijas vadītājs Uģis Bisenieks ķērās klāt pie šīs idejas realizēšanas. Uģis studē Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē un pārstāv studējošo viedokli Universitātes Senātā. Viņš ir arī studentu iecienītās Latvijas Universitātes basketbola līgas organizators. Uģis ir Universitātes Sporta servisa centra direktors. Viņa vadītā Universitātes struktūrvienība atbild par sporta zālēm, to īri, noslogojumu, kā arī par sacensībām, izlasēm un daudz ko citu. Sporta centrs koordinē sportu kā mācību procesa sastāvdaļu. Veiksmīga sadarbība starp šiem centriem vainagojās ar vieglāku pieeju sportam Universitātē. Ar Universitātes portāla starpniecību Uģis Bisenieks regulāri informē studējošos par aktuālāko Sporta servisa centra dzīvē. Uģis stāsta par jauninājumu, kas sportošanai, domājams, piesaistīs vairāk studentu, īpaši pirmkursnieku, nekā pērn.

Jaunumi šajā akadēmiskajā gadā

Universitātes Sporta centra jauno iespēju nodarbošies ar sportu, tam neregistrējoties kā C daļas studiju kursam, pirmā kursa studenti varēs bez maksas izmantot, sākot ar 2007./2008. akad. māc. g. rudens semestri. Īpaši šiem mērķiem lekciju sarakstā tiks izbrīvots laiks, tā saucamie lekciju «logi», kad nenotiek citas nodarbības, lai katrs students varētu sportot – rīta stundās līdz desmitiem vai pēcpusdienā no pustrītiem līdz sešiem. Sarakstā tā ir atbilstoši 1., 4. un 5. lekcija. Savukārt pēc sešiem vakarā notiek sporta meistarības paaugstināšanas grupu nodarbības. Katrai studiju programmai šajā laikā ierādītas divas lekcijas nedēļā, kurās pirmkursniekiem iecerētas fiziskās aktivitātes kādā no 12 patlaban pieejamiem sporta veidiem – futbolā, basketbolā, volejbolā, peldēšanā, atlētiskā vingrošanā vai citā – atkarībā no studenta izvēles. Fakultātes starp programmā paredzētiem obligātiem A un B daļas studiju kursiem ielānojuša divas lekcijas, ko students var vēltīt sportam.

«Pirms tam visas sporta nodarbības bija izvēles C daļa,» izmaiņu nepieciešamību skaidro U. Bisenieks. «Studentam bija divas iespējas. Ja viņam bija labi panākumi konkrētā sporta veidā, viņš tika atbilstošā izlasē, kur sportoja divas, trīs reizes nedēļā. Taču pamatiespēja bija sportot par kredītpunktiem C daļā.» Tādējādi studenta vēlmei nodarboties ar sportu tika uzlikti ierobežojumi. Dažās studiju programmās sportu izvēles

kursu daļā varēja izvēlēties tikai dažus gadus, turklāt izraudzītais sporta veids bija pa semestriem jāmaina. «Oficiāli nevarēja, piemēram, visu studiju laiku nodarboties tikai ar volejbolu,» skaidro U. Bisenieks. Ierobežotu resursu apstākļos, kad par dažiem sporta veidiem studentu interese ir daudz lielāka nekā Universitātes Sporta centrs varēja reāli studentus uzņemt, šis noteikums tika pieņemts kā pagaidu līdzeklis, lai nodrošinātu studentu rotāciju pa sporta veidiem. Sports kā C daļas kurss deva divus kredītpunktus, kurus varēja nopelnīt, regulāri apmeklējot sporta nodarbības.

Kā zināms, daudzās studiju programmās notiek pāreja no četrgadīgām bakalaura studiju programmām uz trīsgadīgām. «Daudzās programmās tiek samazināts tieši C daļas kredītpunktu apjoms,» skaidro U. Bisenieks. «Visvieglāk šo samazināšanu ir veikt uz sporta rēķina.» Objektīvu iemeslu dēļ studenti atlikušos kredītpunktus izmantoja savai studiju programmas specifikai atbilstošākos izvēles kursus. Tādējādi iepriekšējā sistēmā, kad Universitāte piedāvāja sportu vienīgi kā izvēles daļas kursu, studentam faktiski zuda iespēja reģistrēties sporta nodarbībām. Universitāte pilnveido šo situāciju, ļaujot sportot jebkuram pirmkursniekam neatkarīgi no viņa studiju programmā pieejamā C daļas kursu kredītpunktu skaita. Savukārt nacionālā sporta attīstības programmā Latvijas augstskolām iestrādāta prasība nodrošināt pirmo divu kursu studentiem iespējas sportot. Universitāte visiem pirmkursniekiem un citu kursu studentiem radījusi iespēju bez kādiem ierobežojumiem piedalīties sporta aktivitātēs.

Sporta centrs aug

Sporta centram šogad klāt nākušas vairākas sporta bāzes. Paredzams, ka līdz ar jauninājumiem Sporta centra darbībā palielināsies studentu interese par centra piedāvāto iespēju izmantošanu, tādēļ bāzu skaita palielināšana bija nepieciešama, lai visus sportistus nodrošinātu ar vietu nodarbībām. Padomāts arī par to, lai jaunajās bāzēs būtu patīkami sportot, tādēļ tās apgādātas ar jaunu inventāru, mūsdienīgām ģērbtuvēm un dušām. Universitātes īrētajā Olimpiskajā centrā ierīkotas divas jaunas sporta zāles, kurās vienlaikus varēs sportot trīs, četras grupas. Arī studentu ārkārtīgi pieprasītais baseins līdz ar šo mācību gadu būs pieejams lielākam skaitam peldētgrībētāju. Der atcerēties, ka studentam, kas piesakās baseina apmeklējumiem, jāprot peldēt.

Studentu lielākā interese ir par baseinu un aerobiku. Tad seko komandu sporta spēļu trīs «vaļi» – basketbols, futbols un volejbols. Studentu iesaistīšanai Sporta centra piedāvātajās nodarbībās tiek rīkotas dažādas aktivitātes un pasākumi, piemēram, basketbola, volejbola un futbola līgas. Dažādās iekšējās sacensībās var piedalīties jebkurš Universitātes students. Līga ir vairāku sacensību sērija, kas ilgst vienu semestri. Te vajadzīga arī nopietnāka gatavošanās un regulāri treniņi. Futbola popularizēšanai tiks rīkoti arī atsevišķi futbola kausi, kas notiks pēc zibensturnīru principa. Līdz ar šo gadu arī futbolā studentiem būs pieejamas fakultāšu iekšējās līgas, kas ir sacensības jebkuram studentam. Basketbola līgai šogad jau aprit trīs gadi, tajā piedalās deviņas komandas, tostarp arī mācībspēku komanda. Volejbola līgā pastāvīgi piedalās septiņas komandas, katrā futbola sacensību posmā piedalās ap 100–120 studentu, līgā ir deviņas, desmit komandas. Universitāte rīko arī ikgadējās sporta spēles. Cauru gadu notiek Universitātes kausu izcīņas starp fakultātēm 12 sporta veidos.

Kādēļ sports ir nepieciešams

Sports noteikti uzlabo fizisko veselību, kā arī cilvēka darbaspējas. U. Bisenieks uzsver, ka izcilas prāta spējas ir par maz – talantīgam cilvēkam ar vāju fizisko rādījumu kopumā var būt grūtības realizēt savu potenciālu. «Cilvēkam, kas nenodarbojas ar sportu, bieži ir sliktākas koncentrēšanās spējas. Kā cilvēks var realizēt savus talantus, ja viņš ir darbaspējīgā stāvoklī kādas divas stundas dienā un pārējā laikā vienīgi grib gulēt vai arī slimo?» vaicā U. Bisenieks. Turklāt sports attīsta cilvēka personību un raksturu. Īpaši jāatzīmē dalība sporta spēlēs, jo tā attīsta komunikācijas prasmes, savukārt komandas gars izkopj cilvēka izpratni par saliedētību. «Ja ir mērķis noskriet trīs kilometrus, tad tas nemaz nav tik vienkārši. Taču tas attīsta mērķtiecību, jābūt arī lielai vienotībai,» par sporta attīstītajām cilvēka kvalitātēm, kas ir dzīvībai svarīgas, sarunu turpina U. Bisenieks. Sporta spēles arī uzlabo cilvēka spējas ātri pieņemt lē-

mumu, jo daudz kas spēlē ir atkarīgs no spēlētāja reakcijas, ātras apstākļu analīzes un optimālākā risinājuma ātras pieņemšanas. Skolēnu monitoringi liecina, ka jauniešiem ir problēmas ar pareizu stāju, kustību koordināciju un citas. Arī šīs problēmas var risināt ar pareizi piemeklētas sporta nodarbības palīdzību.

U. Bisenieks ikvienu studentu aicina pārvarēt sagurumu no mācību procesa un vismaz pāris reizi aiziet uz Sporta centra piedāvātajām sporta nodarbībām. «Iespējams, sākumā būs grūti, taču vēlāk sportošana sniedz lielisku labsajūtu,» stāsta U. Bisenieks, atgādinot, ka sportošana ir iespēja atgūties no dienas laikā sakrātās spriedzes un stresa, tādējādi nomierinot studenta saspringto nervu sistēmu. Ar laiku vēlmi apmeklēt šīs nodarbības pastiprinās manāmās fiziskās formas patīkamās izmaiņas. Enerģētiskā apmaiņa arī ir būtisks faktors par labu dalībai šajās aktivitātēs. «Pēc principa – jo vairāk guli, jo vairāk nāk miegs; jo vairāk sēdi, jo vairāk nogursti,» par slinkuma mānīgo dabu brīdina Ugis.

Ko piedāvā Sporta centrs

Sporta centrs piedāvā nodarbības komandu sporta veidos – basketbolā, volejbolā, futbolā un florbolā – un individuālos sporta veidos – aerobikā, brīvā un sieviešu cīņā, orientēšanās sportā, šahā un vingrošanā. Turklāt ir pieejams arī badmintons, galda teniss, vieglatlētika, atlētiskā vingrošana trenāžieru zālē, veselības vingrošana, vispārīgā fiziskā sagatavošana, kā arī Universitātes pasniedzēju un darbinieku sporta sacensības «Jampadracis», kurā tie mērojas spēkiem dažādos sporta veidos.

Kā pieteikties sportam

Pieteikties var jebkurš studijām reģistrēts pirmkursnieks un rindas kārtībā arī vecāko kursu students. To var izdarīt, reģistrējoties studijām Universitātē. Ja tas nav izdarīts – Universitātes Sporta centrā Aspazijas bulvārī 5, 109. kabinetā. Papildu informācija pa tālr. 67034643. **U**

OPEN
HANSABANKAS JAUNIEŠU PROGRAMMA

Hansabanka
Swedbank

piedāvā:

Maksā ar karti un saņem 100 LVL
katru mēnesi līdz mācību gada beigām!*

Dzīvo, kā vēlies!
Tērē, kā gribi!

* No 30.07. līdz 31.10.2007 vismaz 3 reizes maksā ar **OPEN** vai **Hansabankas ISIC** karti un esi viens no **pieciem jauniešiem**, kuri saņems 100 LVL katru mēnesi no 2007. gada novembra līdz 2008. gada jūnijam.

Vairāk info www.open.lv

Ja tev vēl nav **OPEN** vai **Hansabankas ISIC** karte, paņem vienu vai otru, vai abas **bez maksas!**
Piesakies www.open.lv

Loterijas atļauja Nr. 1863

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE